

LEVEKÅRS- UTVALGET:

Fra overleveringa av levokårsinnstillinga. Fylkesmann Ebba Lodden i forgrunnen. (Foto: NTB)

Et angrep på både arbeidere og småbønder

I 1976 oppnemnde landbruksdepartementet eit utval som skulle samanlikne levokåra for industriarbeidarar og bønder. Utvalet som tok namnet Lodden-utvalet, la for litt sia fram innstillinga si. Ikkje uventa konkluderer utvalet med at bønder har føremoner som gjer at dei kan klare seg med 5 000 mindre enn industriarbeidarane i året, og likevel vere økonomisk jamnstilte. Vi skal gå kort gjennom dei mange konklusjonane (kortslutningane) til utvalsfleirtalet i denne artikkelen. Men først berre stille spørsmålet: Når kjem den innstillinga som syner at byråsjefer og direktørar har så mykje føremoner i arbeidet (telefon, bil, arbeidstid osv.) at dei kan klare seg med atskillig mindre enn industriarbeidarar og arbeidande bønder? Eller som konkluderar med at løna til desse må hevast kraftig for å kome opp på direktørnivå.

SPLITTING ARBEIDARAR – SMÅBØNDER

Med dette spørsmålet skulle utvalsarbeidet vere plassert: Dette har ikkje vore eit utval som har vore ute etter å betre tilhøva for småbønder eller fagorganiserte, men eit utval som har hatt som føremål å sette desse gruppene opp mot kvarandre. Borgarskapet, med DNA-leiinga

i brodden, satsar alt på å kjøre gjennom gigantiske lønsnedslag ved det komande tariffoppgjeret. Difor vert oppgjeret freista «vridd» til eit oppgjer mellom småbønder og fagorganiserte om kven som skal ha det verst og få dei minste tillegg. Ikkje til eit oppgjer mellom dei fagorganiserte og arbeidsgjevarane, eller bøndene og staten.

Forts. side 5

«Fagorganiserte og bønder må stå sammen»

Les intervju med for-
mannen i Husnes/Utåker
Bondelag

SIDE 11

UTGITT AV ARBEIDERNE KONGUNISTPARTI (marxist-leninistene)

1978 — Kr. 3.-

Årgang 2. — Nr. 1.

Bare storbøndene klappa for Øksnes i Ringeby

Om lag 200 småbrukere og andre interesserte fra hele Oppland var fredag 17/2 samla i kommunelokalet i Ringeby for å høre landbruksministerens syn på bruken av jordloven for å skaffe småbruka mer jord.

Bakgrunnen for møtet var jordfordelingssaken i Lesja og forslaget fra småbrukarlag i Ringeby om fordeling og oppdyrking av 2 000 da. jord i Pullia.

Nok jord til bruket har alltid vært det viktigste kravet til småbrukerne, og interessen for møtet viste at spørsmål om utvidelse av produksjonsgrunnlaget er mer brennende viktig for de små bruka i dag enn noen gang før.

Men om noen av småbrukerne hadde satt sin lit til at de skulle få støtte av Øksnes til det sjølsagt kravet sitt, blei de sørgelig skuffa. Øksnes la for dagen at han slett ikke hadde noe ønske

om at de skulle kunne drive jordbruk på heltid. Derimot ville han legge forholdene «til rette» slik at det skulle bli lettere å drive kombinasjonsbruk. Til tross for at han utmerka godt veit at

kombinasjonsdrift er et blodslit, og noe en ikke kan holde på med i en hel mannsalder.

Toppen på kransekaka kom da Øksnes, som begynte å bli smårritert, skrek ut at en ikke bare kunne dyrke og dyrke fordi det da blei overproduksjon, noe han fikk langvarige klappsalver for av de bøndene som ikke vil avstå jord til småbrukerne. Applausen viste hvem Øksnes tok parti for.

Sigden har spurt Arne Hagen etter møtet om hvorfor mer jord til småbruka er så viktig.

Hagen: De aller fleste bruka i Ringeby, også de som vi regner for storbruk, de opprinnelige garda som vi lå som husmenn under, er i dag for små til å gi arbeid og inntekt nok til familien.

Det er vanskelig å få tak i arbeid utenom, og enda verre å finne arbeid som en kan drive sammen med garden.

— Er dette et spesielt problem for Ringeby?

— På møtet i kveld var det småbrukarar fra hele Gudbrandsdalen og fra Gausdal. Det er likt for oss alle.

— Finnes det jord nok til alle dem som er interessert?

— Ihvertfall oppetter dalen her er det mer enn nok, men den er privat eid og vond å få tak i.

— Hvordan har dere gått fram med saka deres?

— Småbrukarlag her gikk sammen om en søknad direkte til kommunen, om tildeling av jord fra området i Pullia. Vi fikk

Forts. side 8

Lofotfisket åpna med landligge

SIDE 6

Sovjet driv plyndrings- krig på Afri- kas Horn

SIDE 13

SMÅNYTT

Asker vil ikke gi Jens Evensen konsesjon

Asker vil ikke gi havrettsminister Jens Evensen løyve til å kjøpe sitt gardsbruk nr. 9.

Asker jordstyre er ikkje nøgd med avgjerda i Landbruksdepartementet om at Jens Evensen (havrettsminister, eier av butikkjede m.m.) skal få konsesjon på eigedomen Myra i Asker. Evensen har gitt 800 000 for eigedomen. Om konsesjonen går i orden, vil Jens Evensen ha fått seg gardsbruk nr. 9!

Forutan Jens Evensen var det mange søkjarar som ville nytte eigedomen til jordbruksføremål, men som altså ikkje fekk eigedomen.

Jordbruksavlinga 1977

Statistisk Sentralbyrå har rekna ut avlingstal for 1977 på grunnlag av oppgaver frå ca. 5 500 tilfeldig utvalde bruk. Tala gjeld berre bruk med minst 5 dekar jordbruksareal i drift.

For korn og erter var gjennomsnittsavlinga 357 kg. pr. dekar i 1977 mot 284 kg. året før. Kornarealet var vel 43 000 dekar større enn året før. Samla kornavling er utrekna til 1 078 000 tonn mot 846 000 tonn i 1976. Oljevekstar til mogning gav 185 kg. pr. dekar og ei samla avling på 9 500 tonn i 1977.

Potetavlingane i 1977 var som gjennomsnitt for heile landet 2 322 kg. pr. dekar mot 1 865 kg. året før. Samla potetavling på bruk med minst 5 dekar jordbruksareal i drift er utrekna til 805 000 tonn. Tilsvarande tal for 1976 var 484 000 tonn. Potetarealet var om lag det same som året før.

Samla avling av rotvekstar er utrekna til 220 000 tonn i 1977 mot 204 000 tonn i 1976. Arealet av rotvekstar var mindre enn året før, men avlinga pr. dekar var større.

Grønfor og silovekstar gav ei samla avling på 923 000 tonn i 1977 mot 727 000 tonn i 1976. Det er rekna med eitt-årig raigras, korn- og oljevekstar til grønfor og formergkål, og avlinga er oppgitt som vekt av rå vare. Arealet som blei nytta til grønfor og silovekstar var vel 11 000 dekar større enn året før.

Som gjennomsnitt for all slåtteng er avlinga utrekna til 681 kg. tørr høyr pr. dekar. Både i slått og etterslått er då tatt med, og grasavling som er lagd i silo eller føra opp fersk er omrekna til høyr. Eng hausta ved beiting er derimot ikkje med. I 1976 var tilsvarande avling 625 kg. pr. dekar. Samla avling frå eng til slått i 1977 er utrekna til 2 499 mill. kg. tørr høyr mot 2 264 mill. kg i 1976.

I 1977 blei det hausta 105 000 tonn halm til før mot 125 000 tonn året før. Det blei hausta halm frå 468 000 dekar eller frå om lag 15 prosent av heile kornarealet. I gjennomsnitt for det arealet der halm blei tatt vare på var avlinga 224 kg. tørr halm pr. dekar.

Sagene i Vang Almenn-
ing legges ned

Styret i Vang Almenn-
ing har vedtatt å legge ned drifta ved sagene som almenningen eler, og overføre tømmeret til Løiten Almenn-
ing i nabokommunen.

Dette skjedde helt overraskende på de ansatte, 14 i tallet, som har protestert kraftig mot dette overgrepet fra almenningsledelsen sin side. De 14 ansatte er blitt tilbudt jobb med hogst og skogskjøtsel, men sidende fleste er fra 50 år og oppover, sier det seg sjøl at det er lite aktuelt å begynne på et så tungt yrke.

Arbeiderne har brakt saka inn for LO, men distriktssekretær Søgårdslerat LO bare kan «påtale»

avtalebruddet fra almenningsledelsen. Ordfører Storsveen i Vang (DNA) har også sagt at kommunen ikke vil legge to pinner i kors for å sikre arbeidsplassene i almenningen.

Det har i lengre tid vært misnøye med måten almenningen er blitt leda på, både fra arbeiderne og de bruksberettigede. Det har ikke vært kjøpt nytt utstyr, og bare almenningsbestyreren sin bolig er funnet verdig til påkostninger.

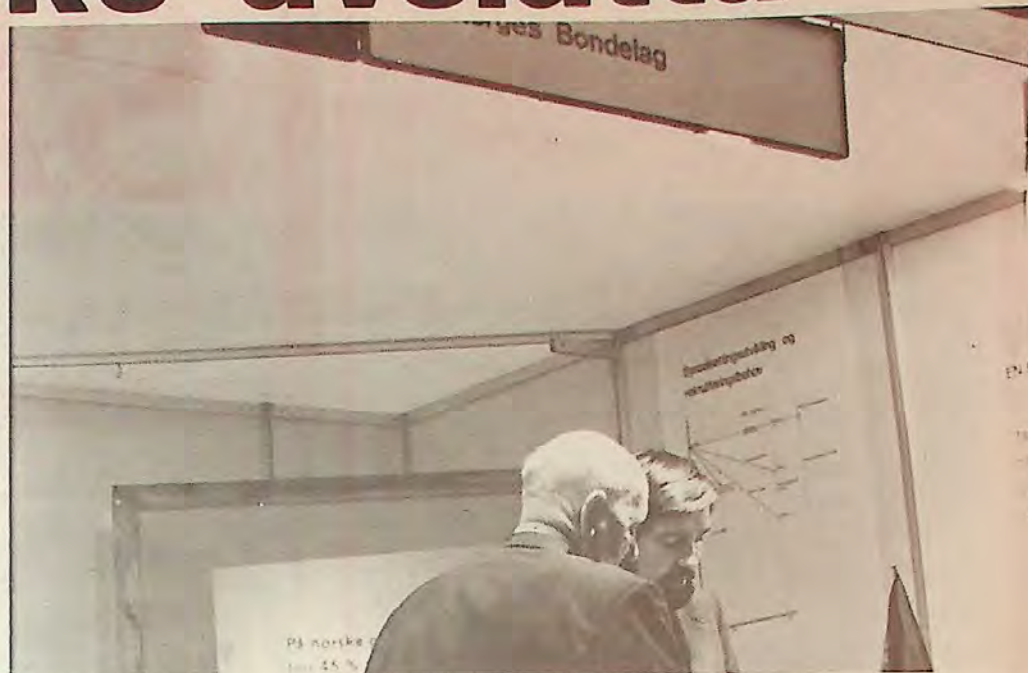
Vedtaket om overføring av tømmeret til Løiten Almenn-
ing blei fatta av styret, og de bruksberettigede fikk ikke anledning til å godkjenne det.

Landbrukskapitalen
si veke avslutta

Omlag 70 000 var innfor portene på Sjølyst under landbruksveka. Der hadde dei hove til å stifte kjennskap med meir enn 225 utstillarar, som gjorde sitt beste for å tomme pengepungen på folk for dei passerte utgangsdøra.

Denne utgåva av landbruksveka stadfesta nok ein gong at «Veka» ikkje dekkjer interessene til dei arbeidande bøndene. Ho er ein reiskap for landbrukskapitalen til å auke omsetnaden og utbyttinga. Det var fint lite ein vanleg bonde kunne hente av råd, og erfaringer som han sjølv kunne dra nytte av til drifta. Sett bort frå slike «råd» som at ein burde kjøpe seg det og det traktormerket sjølsagt.

Vi let dette billed-inntrykket frå veka tale for seg sjølv. Dei kan kanskje forklare litt om kvifor så mange rista på hovudet då dei drog.

Potetutvalet sikrar Gartnerhallen
og ikkje produsentane

Det såkalla potetutvalet la for litt sia fram ei innstilling om korleis potetomsetninga skal organiserast for å sikre eit stabilt marked og stabile prisar. Ikkje overraskande kom utvalet fram til at løysinga i så måte var å gi Gartnerhallen og Norske Potetindustrier monopol på førstehandsomsetninga. Den konklusjonen kan ein godt skjønne når ein ser samansetninga av utvalet: Nesten berre folk med direkte eller indirekte tilknytning til landbruksamvirket. Berre Tore Kaatorp, stor privat grossist, stemte mot innstillinga. Dette bekrefter at innstillinga til potetutvalet var eit oppgjør mellom to ulike profitorar på bøndene sine produkt: Gartnerhallen og dei private grossistane.

SIKRER IKKJE BØNDENE
Det har lenge vore stor mis-

nøye med potetomsetninga blant produsentane. Prisen har vore låg, og det har vore drive

uhemma spekulasjon frå grossistane si side. Særleg har det te råka dei mindre produsentane.

Gartnerhallen har lenge ønska å få monopol både på grønnsaksmarknaden og potetmarknaden, men har hittil ikkje klart det. Ganske enkelt fordi dei har betalt for dårleg og gitt for dårleg handsaming av kundane. Men det Gartnerhallen ikkje oppnår med konkurranse, tek dei nå altså att med lovvedtak.

Bøndene er ikkje noko meir nøgde med Gartnerhallen enn med dei private grossistane. Svinnet og prisen har vore like

stort der som andre stader. Fleirtalet i potetutvalet kan ikkje påstå at bøndene massivt har kravd monopol til landbruksamvirket. Dei har kravd skikkelege prisar og oppgjør, og det borgar ikkje noko monopol for at dei får. Tvert om vil det då bli lettare for Gartnerhallen å diktere både prisane og vilkåra leveringa skal skje på.

Alt i alt: Det pågår ein strid mellom ulike grossistar om kven som skal utbytte potetprodusentane. Potetutvalet har tatt parti i denne striden. Dei bøndene som ikkje har interesser og kontrollerer desse grossistane, vil ikkje ha utbytting i det heile. Det spørsmålet har naturleg nok Potetutvalet ikkje handsama.

ETTER FORLISET AV UTVIK SENIOR:
Fiskarane på Senja
krev betre tryggleik

Frå Senja, der fiskebåten «Utvik Senior» høyrte heimie. Då Sigden gikk i trykken var båten enno ikkje funnen. (Foto: Klassekampen)

Fiskarane i Troms er forbanna på staten i samband med forliset av «Utvik Senior». Som kjent gjekk «Utvik Senior» ned med 8 mann om bord, sannsynleg grunna kollisjon med anna fartøy. (Båten var enno ikkje funnen då Sigden gikk i trykken.) Etter press frå fiskarane har staten sett ned ein granskingskommisjon, men det gjekk fleire dagar før denne viste seg på Senja. Og leitinga etter «Utvik Senior» var det fiskarane sjølve som måtte stå for.

KRAV OM BETRE
TRYGGLEIK

Fiskarane langs kysten krev betre tryggleik i yrket sitt. Det vil m.a. innebære langt fleire redningshelikopter enn det som finst i dag. Og dei har reist kravet om ein permanent granskingskommisjon som må få muligheter til å gjere skikkeleg arbeid. Dette er krav ein skulle tru var sjølvsegte, men som staten enno ikkje har lagt to pinner i kors for å oppfylle.

For to år sia gjekk «Fritz Erik» ned utafor Senja. Også da var det fiskarane sjølve som måtte stå for leitinga.

FISKARANE ER BITRE

Fiskar Kjell Mikalsen frå Steinfjorden på Ytre Senja seier til Klassekampen at fiskarane på Senja er bitre over handsaminga dei har fått frå staten. — Hadde det ikkje vore for at dei var redde en aksjon frå oss, hadde ein granskingskommisjon aldri vore oppnevnt, seier han.

Berre nokre dagar etter at «Utvik Senior» gikk ned, heldt det same på å skje med ein annan båt. Denne gongen var det ein u-båt som fiskebåten med naud og neppe klarte å styre unna. U-båten kjørte utan lys og lanterner.

Splitt og hersk

Lodden-utvalet, eller levekårsutvalet som det og har vorte kalla, har lagt fram ei innstilling der konklusjonane var kjende frå før: Det er inntektsbringande å bu i gamle, trekkfulle hus, og det kan kallast fleksibel arbeidstid å ha dyr som skal stellet til faste tider, helg og kvardag.

Slike konklusjonar er latterlege for dei som kjenner tilhøva i jordbruket. Men det politiske føremålet er langt frå latterleg.

Her har NAF, LO og DNA freista gi eit nytt bidrag til splittinga mellom fagorganiserte og arbeidande bønder. Det føreståande tariffoppgjeret skal gjerast til eit oppgjer mellom grupper som har grunnleggjande sams interesser om kven som skal få dei minste tillegg.

Borgarskapet, storbøndene inkludert, gnir seg sjølv sagt i henda over slikt. Men reaksjonane både frå bønder og arbeidarar kan tyde på at dei gler seg for tidleg. Fleire og fleire innser no kva dette spelet går ut på, det syner ikkje minst kommentarane til Lodden-utvalet.

Bogen er i ferd med å spennast for høgt. Det er alle progressive si plikt å sørgje for at ho brist.

Småbønder i kamp for meir jord

Lesja, Ringebu og Hurdal — tre steder der småbøndene har tatt kampen opp for det rettmessige og sjølsagte kravet om nok jord til å få ei levelig inntekt. En kamp de reiser mot storbøndene og godseierne sitt jordmonopol.

Mye av grunnlaget for dette monopolet blei lagt i samband med matrikkelskifta i forrige århundret, der det var de store bøndene som fikk all jorda. Da husmannsbruka blei skilt ut som sjølstendige enheter i åra etter 1900, fikk husmennene en jordlapp som det var umulig å overleve på. Husmannsveldet fortsatte, det var bare på papiret husmannen kunne kalle seg «fri».

Dette forholdet var mye av bakgrunnen for danninga av Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Kampen for jord var ei sak alle småbønder brant for.

Kampen som nå er reist understreker at småbøndene fortsatt ikke har jordgrunnlag til å leve av gardsdrifta. Tvert om er det slik at jordmonopolet til storbøndene og godseierne er blitt kraftig styrka i tida etter krigen ved at de har tatt over jorda etter småbønder som har måttet gi opp.

STATEN — EN FIENDE

Småbøndene i Lesja, Ringebu og Hurdal krever jord nok til å få ei levelig inntekt av gardsdrifta, et krav som fortjener all mulig støtte. Men bare bøndene sin egen kamp kan føre til at de vil nå dette målet. Å tru at staten vil sørge for ei mer «rettferdig» fordeling av jorda, er ei blindgate. Staten har i alle år sørga for å styrke storbøndene og rasere vekk småbøndene. Holdninga til kravet som nå er reist, viser at de fortsetter med det, og at småbøndene bare kan vinne fram gjennom kamp mot staten.

BARE SOSIALISMEN KAN GI EI RETTFERDIG JORDFORDELING

Det at storbøndene og godseierne sitter på den største og beste delen av dyrkjingsjorda, er et resultat av de kapitalistiske produksjonsforholda. Fordi kapitalismen er basert på jakta etter profitt, vil det være slik at bruka som ikke gir profitt går til grunne, og de profitable styrker seg. Det kan derfor aldri bli tale om noen rettferdig fordeling av jorda under kapitalismen. Bare sosialismen, der de arbeidende bøndene sjøl i fellesskap har kontrollen over jorda og bruken av den, kan gi et rettferdig eiendomsforhold til jorda.

SIGDEN

(Sigden utgis av) Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene), Postboks 211, Sentrum, Oslo 1.
Henvendelser til partiet kan formidles gjennom Klassekampen på tlf. 35 22 50 10 vregt, 7, Oslo 5.
Adressa til Sigden: Boks 30, Veitvet, Oslo 5.
Postgiro 2 31 92 18.
Redaktørogansvarligutgiver: Egil Fossum

Arbeidernes Kommunistparti (m-l) 5 år:

18. februar var det 5 år sia AKP(m-l) vart stifta. Hendinga vart markert med festmøter over heile landet.

Dei 5 åra som har gått sia partistiftinga har synt kor riktig det var å opprette partiet. AKP(m-l) utgjør i dag den leiande krafta i klassekampen i Noreg. Oppsvinget vi har opplevd i kampen til det arbeidande folket heng nøye saman med skipinga av eit kommunistisk parti i Noreg. Utan denne skipinga hadde oppsvinget vore umogeleg.

Framgangen til AKP(m-l) har gått langt raskare enn dei mest optimistiske ville ha trudd i 1973. Partiet deltek på stadig fleir felt. Det har utvikla avisa Klassekampen til dagsavis, og gjennom forlaget Oktober sørgjer det for å spreie kommu-

nismen til tusener av arbeidsfolk landet over. Og det er leiande i kampen mot dei to supermaktene USA og Sovjet, og i arbeidet for å utvikle solidariteten med folka i den tredje verda.

Men sjølv om partiet veks og har framgang, er det ingen grunn til å slå seg sjølvnøgd på brystkassa. Stadig større og fleire oppgavar set sine krav til partiet. Difor er det ei nadusynt og viktig oppgave å byggje partiet vidare ut, å leie stadig fleire og større kampar.

Partiet treng å bli større! Det har tatt på seg oppgava å gå i brodden mot ein supermaktinvasjon i Noreg. Og det har tatt på seg oppgava å gjennomføre ein sigerrik sosialistisk revolusjon. Difor treng partiet og deg! Ta kontakt med AKP(m-l)!

I Oslo feira eit fullsatt Konserthus 5-årsdagen til AKP(m-l). (Foto: Klassekampen)

Meldinger frå redaksjonen

No kan du abonnere på Sigden

Fra og med dette nummeret av Sigden vert det høve til å tinge avisa fast. Prisen for seks nummer vert 18 kroner. Abonnementet får du ved å skrive til Sigden, boks 30, Veitvedt, Oslo 5, og melde frå om frå kva nummer du tingar avisa. Rekninga får du i posten.

ABONNENTANE ER RYGGGRADEN FOR AVISA

I neste nummeret vil vi kome med ei kampanje for å sikre mange abonnentar til Sigden. Men alt no vil vi oppmode så mange som mogeleg til å tinge avisa raskt. Ein del har allerede gjort det, og dei vil få avisa tilsendt frå og med dette nummeret. Ved å tinge avisa fast vert det enklare for deg sjølv å skaffe deg avisa, og du får ho straks ho kjem ut.

Men viktigast er det at abonnementa vil utgjere den økonomiske rygggraden for avisa. Med eit stort antal faste tingarar er vi mykje betre i stand til å planlegge avisa på lengre sikt, opplag, økonomisk grunnlag osv.

Ei fast og regelbunden utgjeving av Sigden vil ha mykje å seie for utviklinga av klassekampen på landsbygda. Difor bør du snarast ta og klippe ut kupongen som står i denne avisa, og sende han inn!

Sigden treng korrespondenter

For at Sigden skal bli ei levende avis, og ei avis som tar opp ting folk er opptatt av, trenger vi et nett av korrespondenter. En del har skrevet leserinnlegg, småartikler osv., men det må bli langt fler!

Mye av den videre framgangen til Sigden står og faller med at vi får et godt utbygd nett av korrespondenter landet over. Du behøver slett ikke å skrive på maskin for å bli det. Vi tar gjerne mot handskrivne manus. Og synes du sjøl at du ikke klarer å skrive om en sak, så vil vi gjerne ha tips.

Utbygginga av Sigden er ikke bare redaksjonen sitt ansvar. Det er en oppgave for alle som mener det trengs ei avis som tar standpunkt for den arbeidende befolkninga på landsbygda!

Sigden har fått postgiro

Sigden har no fått eige postgiro. Nummeret er 2 31 92 18. Alle innbetalningar til avisa, anten det gjeld betaling av abonnement eller oppgjer for laus-sal o.l. skal det betalast inn på denne kontoen.

Bli kommisjonær

Ei avis sprer seg ikkje sjølv. Ein god del tok konsekvensen av dette når det galdt prøvenummeret til Sigden, og bestilte ein del eksemplar til spreing og sal.

Men det bør bli enno fleire som tek eit tak for å spreie og styrke avisa. Det gjer du ved å tinge eit passande antal nummer. Du betaler for dei numra du får solgt. Send inn ei lita melding til oss om korleis salet gjekk, særlege metodar som synte seg effektive når det galdt å spreie avisa osv.

Prøvenummeret til Sigden. Mange tinga denne avisa og selde ho i distriktet der dei bur. Men mange fleire bør gjere detsame!

RÅFISKLAGE: Ikke økning i fiskeprisene

Den bebudta økninga i fiskeprisen for fiskerne som følge av devalueringa blir ikke noe av. Det var administrerende direktør Knut Hoem i Råfisklaget som slo fast dette nylig. Grunnen er at omsetningsutgiftene er økt.

Fiskerne hadde regna som

sjølsagt at fiskeprisen skulle økes etter devalueringa, men det skjer altså ikke. Enda Råfisklaget ifølge propagandaen skulle være kontrollert av fiskerne. Men det er det få fiskere langs kysten som etter hvert trur på.

Abonner på Sigden

Pris for eit års abonnement er kr. 18. Oppgi frå kva nummer abonnementet gjeld.

Namn

Adresse

Postnummer og stad

Kva nummer abonnementet gjeld fra
Send til: Sigden, Boks 30, Veitvet, Oslo 5.
Rekning får du i posten.

KRISA — DEN DJUPESTE SIA 30-ÅRA: Krisene — en del av kapitalismen

Det har lenge vært klart at den internasjonale økonomiske krise også har nådd Norge med full styrke. Lenge forsøkte riktignok regjeringa å få det til at når andre land hadde krise, så skyldtes dette utelukkende at de ikke førte en riktig økonomisk politikk. Men dette er ikke gangbar mynt lenger. Norge står nå overfor de samme problema som de andre kapitalistiske landa, problemer som kapitalismen alltid vil føre med seg. Så lenge produksjonen i samfunnet styres av kravet etter profitt og ikke etter en samfunnsplan som er retta inn på å dekke folks behov, vil vi oppleve at det produseres for mye innen noen sektorer og for lite innen andre. Kynisk plassering av samfunnets ressurser i kortsiktige interesser, som f.eks. i oljeindustrien, er varemerket til bedriftseiere og kapitalinteresser verden over...

Store fortjenester høstes det ofte, men utelukkende for bedriftseierne og kapitalinteressene. Arbeiderklassen som i praksis bringer fram disse verdiene blir avspist med usle lønninger, tvangsflytting og elendighet. Dette er kjerna under kapitalismen og i norsk industri.

OVERPRODUKSJON

Det viktigste problemet kapitalen står overfor er overproduksjon av varer. Varelagrene i en rekke næringer har hopa seg opp over lengre tid fordi man ikke får solgt produktene eller fordi prisen man får for dem er for liten. Men i motsetning til de fle-

ste andre land har man i Norge forsøkt å holde produksjonen oppe ved hjelp av lån fra utlandet, lån som ble gitt relativt lett på grunn av oljen. Ved å ta opp disse låna håpa staten og kapitalkreftene på to ting: For det første å unngå svær arbeidsledighet og den politiske belastninga dette ville medføre og for det andre å ha varer klare for salg når konjunkturløst skjøt fart. På denne måten håpa de å sikre seg ekstra fortjenester.

KRISA ER DJUP

Men krise varer og rekker, og dette har bare økt problema for kapitalen. Og i dag er det uråd å fortsette å låne penger for å produsere for lager — det er ikke utsikter for oppgang i konjunkturløst. Derfor må opplåninga, som er blitt svært stor og uansett vil koste landet mye, stoppes før den sprenger alle grenser og setter Norge under administrasjon av den internasjonale finanskapitalen. I 1977 var underskuddet på driftsbalansen overfor utlandet på nesten 30 milliarder norske kroner. Den totale gjelda landet har i utlandet ligger på minst 75 milliarder kroner. Sjøl store oljepenger, om de skulle komme noen gang, vil monne lite i forhold til dette. Folk har sikkert lagt merke til at diskusjonen om hva «vi» skal bruke oljepengene til har forstumma. Sannheten er sjølsagt at oljepengene langt på vei er brukt opp (de har dessuten aldri vært av den størrelsesorden som propagandaen kunne skilte med).

Regjeringa prøver med alle midler å velte byrdene av krise over på arbeidsfolk. Lønnsoppgjøret i vår er m.a. et ledd i denne politikken.

ARBEIDSFOLK SKAL BETALE KRISA

Staten og norske kapitalinteresser kan ikke lenger føre lånepolitikken sin videre og låne seg gjennom krise. De forsøker seg derfor på samme oppskrift som alle kapitalister vil gjøre: de forsøker å velte byrdene over på vanlige folk. Trekkløvet LO, NAF, og staten skal i fellesskap vri den vanlige arbeider for alle de dråper som kan presses ut, gjennom senka lønnsinntekt, devaluering og renteøkning. Penger kan det også spares ved innskrenkninger og nedleggelser av «svake bedrifter», jamfør Strømmen Stål, Stavanger Stål og Tandberg Radiofabrikk. Alt valgpreik om full sysselsetting er forstummet og idag snakkes det om at arbeidsledigheten ikke må bli større enn nødvendig. Men hva er nødvendig, sjølsagt ingen arbeidsledighet hvis Norge hadde vært styrt etter sosialistiske prinsipper. «Sosialisten» Reiulf Steen derimot mener at en arbeidsledighet på 2,5 prosent

må reknes som full sysselsetting?

PRISENE VIL STIGE

«Ingen skal få heve inntekt i de nærmeste to åra» — dette er klart og greit slått fast av regjeringa. Budskapet er også applaudert av ledelsen i LO og de største forbunda — naturlig nok siden disse folka står på samme sida av gjerdet som kapitalinteressene. Men noe de ikke sier er at i realiteten vil alle vanlige lønnstakere få sterkt redusert inntekt, fordi prisene vil stige. Det er ikke noe som tyder på at prisstigninga i år vil bli noe mindre enn 10 prosent, som den har vært i de siste åra. Dette kan sjølsagt ikke norske arbeidere finne seg i — alt preik om «solidarisk lønnspolitikk» er bleff og forsøk på å mildne folks protester mot senka levestandard. For å unngå at kapitalen tilrår seg større verdier må den norske arbeiderklassen stille harde krav ved vårens tariffoppgjør. Krise, som er skapt av norske kapitalinteresser må også betales av kapitalisten.

Industriproduksjonen er på vei nedover, et tydelig krisetegn.

KVANTUMSAVGRENSEA PRISER:

Et sentralt krav for små- bøndene

For stordelen av bøndene her i landet, for kombinasjonsbrukerne og småbøndene, er det uten tvil kvantumsregulering av prisene og distriktstilskudd som ville være de viktigste metodene for å sikre ei inntekt som det går ann å leve av. Ordningene er i dag laga for storbøndene og er ikke retta inn på å imøtekomme behovet til småbøndene for å få skikkelig betalt for produktene sine. Vi vil i denne artikkelen gå noe grundigere inn på disse tilskuddsordningene.

Kvantumsavgrensning er et middel for å vanskeliggjøre når det gjelder valg av produksjonstype.

Den «kvantumsavgrensninga» som finnes nå, er i virkeligheten en støtte til storbøndene, etter som også de får utbetalt «kvantumstillegga».

DISTRIKTSTILSKUDD PÅ MJØLK

Distriktstilskudd på mjølk gis som et generelt pristillegg til mjølkeprodusenter som bor i et nærmere avgrensa område eller sone. Landet er delt inn i 9 soner med økende tilskudd fra 0 til 43 øre pr. l. 0-sonen, det sentrale Østlandet rundt Oslofjorden og Jæren, har ikke tilskudd. 4 øres tilskudd gis stort sett til produsenter i det indre Østlandet og rundt Trondheimsfjorden. Tilskuddet øker så suksessivt oppover til fjells og lenger mot nord. 19 øres-tilskuddet gis f.eks. stort sett på Vestlandet. 43 øres-tilskudd gis til noen få bønder i indre Troms.

TILFELDIG

DISTRIKTSINDELING

Grensene mellom disse forskjellige tilskudds-sonene er ofte satt svært tilfeldig sammen og virker dermed urettferdig. F.eks. gis det i Nannestad kommune i Akershus 4 øre i tilskudd

på den ene sida av ei lita elv, men ikke på den andre. I Sogn og Fjordane gis det samme tilskudd, 19 øre pr. l., enten bruka ligger sentralt rundt Førde eller det ligger 600—700 meter over havet like under Jostedalbreen. Småbønder må kreve økte satser og nye kriterier for hvilke soner de enkelte bruk plasseres i. Dette er viktig fordi også andre tilskuddsordninger er bundet av de samme sonene, f.eks. distriktstilskudd på kjøtt, driftstilskudd og silotrygd.

DISTRIKTSTILSKUDD FOR STORBØNDER

Den største urettferdigheten med distriktstilskuddet er imidlertid at storbønder og småbønder får samme tilskudd pr. l. levert mjølk og pr. kg levert kjøtt. Storbøndene profiterer altså stort på denne ordningen. Ekstrakostnadene ved å bo i et utkantdistrikt er like store for en småbonde som for en storbonde, og fraktkostnadene er omtrent

like enten en bor sentralt eller i et utkantområde, da det er en rekke ordninger for frakttutjevning. Riktig vil distriktstilskuddet være dersom en fikk samme tilskudd uansett gårdsstørrelse. I dag får f.eks. en småbonde med 5 kyr på Vestlandet (19-øres sone) kr. 4700 i distriktstilskudd på mjølk, mens en storbonde med 30 kyr i samme område får et tilskudd på kr. 28 500. For kjøtt får småbonden kr. 1300 i tilskudd, storbonden får tilskudd på hele kr. 7800.

KVANTUMSAVGRENSEA PRISTILSKUDD PÅ MJØLK

For å dempe kritikken av urettferdighetene med distriktstilskuddet, ble det i 1974 innført en ordning med kvantumsavgrensninga pristilskudd på mjølk. For tida blir det gitt 50 øre pr. l. i tilskudd til alle for de første 20 000 l. mjølk som leveres og for leveransen mellom 20 000 og 30 000 l. gis det et tilskudd på 25 øre pr. liter. For leveranser uto-

ver 30 000 liter gis det ikke tilskudd. Her er det viktig å merke seg at alle mjølkeprodusenter enten de leverer 30 000 liter eller 1/2 million liter mjølk får samme kvantumsavgrensninga tilskudd for de første 30 000 liter som leveres pr. år. Dette betyr i realiteten at kvantumsavgrensninga ikke gir en eneste fordel for småbonden, storbønder med årsproduksjon på over 100 000 l. mjølk skulle sjølsagt ikke hatt dette pristilskuddet.

KRAFTFORRABATTEN

For den enkelte bonde blir virkningen av alle tilskudd viktig. Kraftforrabbatten betyr en del sammen med de to andre tilskudd som er nevnt. Den gis som et tilskudd pr. dyr for alle dyreslag og er gradert etter størrelsen på garden og etter besetningsstørrelsen. Den er lik over hele landet. For mjølkekyr er høyeste sats 875 kr pr. ku pr. år, for besetninger under 9 kyr og 10—75 dekar jordbruksareal. Lågeste sats er 465 kr. pr. ku pr. år på bruk over 250 dekar og over 19 kyr i besetningsstørrelse. I tillegg kommer tilskudd til andre dyr som mjølkeprodusentene har, kalver, slakteokser mv. I eksemplet vårt fra Vestlandet ville småbønder få kr. 5100 i tilskudd mens storbønder ville få hele 16 500 i kraftforrabbatt.

SUM AV TRE

TILSKUDDSDORDNINGER. Summen av de tre nevnte tilskuddsordninger i mjølkeproduksjonen ville gi vestlandsbonden med 5 kyr (ca. 50 da) kr. 22 300 og storbonden med 30 kyr (ca. 250 da) kr. 65 300. Dette er en grov forskjellsbehandling som bare forsterker kløften mellom stor- og småbøndene. Ved årets jordbruksoppgjør må småbøndene kreve at tilskuddsordningene faller bort for storbøndene og blir øket for småbønder.

Arbeidere og bønder må stå sammen mot krisetiltaka til regjeringa

Vi står midt oppe i tariffoppgjeret. Jordbrukstingingane startar kva dag som helst. Og fiskarane har allerede fått ei «avtale» pressa ned over hovudet. Ei avtale som dei ikkje fekk stemme over, og som i røynda har gitt dei fleste fiskarane ein minke i løna på mellom 20 og 30 prosent. Det er eit slik lønsnedslag regjeringa no freister å kjøre gjennom for småbønder og fagorganiserte. Det er vanlege arbeidsfolk som skal betale krisa, medan profitten til borgarskapet skal haldast oppe.

LØNSNEDSLAG OG FORVERRING

Vi har ikkje plass til i denne artikkelen å sjå på kvifor krisa kom, kven som står bak ho. Vi kan berre slå fast at det er borgarskapet si jakt på mest moge-

leg profitt som gir overproduksjonskrisane.

Og det er arbeidsfolk som skal betale dei. Arbeidande bønder og fiskere og fagorganiserte. Medan eigarinntektene i industrien har gått opp, rammer dei

tiltaka regjeringa har sett i verk utelukkande vanlege arbeidsfolk. Realløna gjekk ned siste året, og ho skal gå enda meir ned i år. Avgiftsauger, devaluering og innskrenka lånerammar — alt rammer dei med minst pengarfråfør.

NEI TIL SPLITTING AV FAGORGANISERTE OG BØNDER

Eit slik opplegg kan sjølvstøtt ikkje gjennomførast utan motstand. Difor gjeld det for borgarskapet å få folk til å gløyme si eiga løn, få dei til å krevje minst mogeleg til andre, ikkje mest mogeleg til seg sjølv. Det

er i denne samanhengen vi lyt sjå dei innbitte freistnadene på å splitte arbeidarar og småbønder. Det er i denne samanhengen vi lyt sjå t.d. Levekårsutvalet.

Det er regjeringa og LO-leiinga som har gått i brodden i denne kampanja. Men ho er godt fulgt opp av leiinga i Bondelaget, som har retta «søkelyset» mot lønsglidninga i industrien.

Men førebels ser det ut til at kampanja har brakt lite med seg. Det er framleis berre DNA- og LO-leiinga som skrik om at jordbruket i røynda er jamnstilt med industrien, og det er framleis berre Haga & co. som går til åtak på lønsglidninga. Desse krava kjem ikkje frå grunnplanet.

MÅTEHALD

Det er regjeringa som no gjer grovarbeidet i angrepa på vanlege folks levekår. Men ho får god støtte frå leiinga i LO og jordbruksorganisasjonane. Både Haga og Kaldahl har forsikra at bøndene skal syne «atterhald», det same har Halvorsen borga for når det gjeld dei fagorganiserte. Med andre ord følgjer dei opp regjeringa sin politikk, dei spelar på same laget.

IKKJE GODT KRISEFORLIK

Til både tariffoppgjeret og jordbruksoppgjeret har det vorte reist ei rad riktige og gode krav. Det gjeld no at ein held fast ved desse krava, og reiser kamp mot kriseoppgjeret. Lær av Vågekallen-fiskarane!

Freistandene frå LO-leiinga, med Tor Halvorsen i brodden, på å splitte arbeidarar og småbønder, må avvisast. Berre borgarskapet er tent med den.

Levekårsutvalget forts.

FLEIRTALET

Fleirtalet i Lodden-utvalet vert utgjort av toppar i DNA, LO og NAF. Og dei er skjont enige. Ved å bu i store, gamle og trekkfulle hus har bøndene ein inntektsfremmon på mellom 1 200 og 2 000 kroner. Dei tener 500 kroner på å nytte eigne produkt i hushaldet. Dei har fleksibel arbeidstid og inga arbeidsreise. Sekretær i landbruksdepartementet, Per Harald Grue, som har vore medlem av utvalet, seier til Adresseavisa: «Vi er klar over at vi ikkje har tallmateriale til dekning for alle de forhold som etter vår mening gjør at bøndene kommer heldigere ut av en slik sammenlikning.» Grue er ein av utvalsflirtalet, og hans vurderinger får støtte frå landbruksminister Øksnes sjølv, som har erklært seg einig med utvalsflirtalet.

visst å vera fleksibel når det gjeld arbeidstid. Men nokon fremmon er det ikkje, det veit alle som ikkje har sløva ned på eit fylkesmannkontor.

Og så vidt vi har lagt merke til ved utfylling av sjølvmeldinga, vert all bruk av naturalia i hushaldet skattlagt. Nei, vi forstår godt at det ikkje finst dekning i tallmateriale for utvalet sine konklusjonar.

EIT KLASSESPØRSMÅL

Sjølvstøtt finst det både føremoner og bakdelar ved å vere småbonde samanlikna med industriarbeidar, og omvendt. Men dei er begge utnytta, dei før kapitalistklassen med arbeidet sitt, og dei har aldri hatt noko ønskje om å utbyttinga for kvarandre. Det er det Lodden-utvalet legg opptil.

Visst finst det bønder som kan ta seg fri når dei vil, slike som har folk i arbeid. Men storbønder høyrer vi ikkje om i Lodden-utvalet si innstilling. Der vert det snakka om «bønder» som om det gjaldt fargen på eit hus. Slik har Lodden-utvalet berre tent borgarskapet i byane ved å setje småbønder og industriarbeidarar opp mot kvarandre. Dei har og verna borgarskapet på landsbygda på bestemåte.

KVA ER «FLEKSIBEL ARBEIDSTID»?

For dei som kjenner tilhøva for vanlege bønder, er konklusjonane til utvalet borte i natta. Dei pratar om fleksibel arbeidstid. Viss det då meinast at ein med ku må opp kl. 5 kvar morgon for å mjølke både helg og kvardag, så er dette ganske

Skal bøndene leve av frisk luft?

Det skjer mye på landsbygda for tida. Den nye gruppa av landarbeidere — avløserne — er i ferd med å markere seg som en ny kraft mot storbønder og forbundsledelse. De har i den seinere tida sagt klart ifra om at de ikke vil godta den tradisjonelle undertrykkinga av landarbeidere med lange arbeidsdager, dårlig lønn og leilendingskontrakter. Landarbeidernes organisasjon Norsk Skog og Landarbeiderforbund har ikke makta, og heller ikke gjort imponerende mye for å hindre at arbeidsplasser har forsvunnet fra landsbygda i tusentalls. Og i dag står forbundet med lua i handa nederst ved døra ved tariff-forhandlingene som «de store» fører.

Tariffavtalene for landarbeiderne er da også sjølsagt under enhver kritikk. Hvis det er noen her i landet som tilhører lavtlønnsgrupper så må det være landarbeiderne.

Men nå skal det være slutt. Friske krefter har kasta seg inn i kampen for levelige vilkår på landsbygda. Fra en rekke steder i landet (Akershus, Trøndelag, Sunnmøre, Valdres, Inderøy m.fl.) er det lagt fram krav til årets tariffoppgjør som, hvis de går gjennom, ville bidra til å gjøre jordbruksyrket akseptabelt også for folk med familie og vanlige krav til ferie og fritid. Avløserkrava fra store deler av landet varslar om at det er en bevegelse i gang blant landarbeiderne, en bevegelse med perspektiv som skremmer både storbønder, stat og forbundspamper. Avløsning for bønder som aldri tidligere har hatt råd til å leie hjelp til ferie og fritid er en bra ting som småbøndene må kjempe for å beholde og utvide. Men storbøndene, som alltid har hatt anledning til å ta seg den fritida de måtte ønske, burde vært unntatt fra ordninga. Avløseren gir storbonden en ekstra anledning til å øke produktiviteten og avkastninga. Midlene som blei frigjort ved å trekke storbøndene vekk fra avløsning kunne gå til bedring av ordninga for småbønder. Derfor er avløseren og småbonden begge interessert i å gjøre avløser-

yrket stabilt og attraktivt. Småbøndene og avløserne retter sine krav mot de samme fiendene — mot staten som i praksis har gjort ordninga til et støttetiltak for stor- og mellombønder, mot storbønder som vil ha flest mulig midler til sin egen produksjon og på bekostning av småbonden og mot ledelsen i bonde- og landarbeiderorganisasjonene som frykter en aktiv medlemsmasse mer enn noe annet.

Alliansen mellom småbønder og landarbeidere er fundamental og har perspektiver mot sosialismen og kollektivisering av jordbruket. En slik politisk bevegelse er dessuten den andre handa til den kampen arbeiderklassen i byene kjemper.

Vi har ingen illusjoner om at tariffforhandlingene vil innfri avløserkrava — så sterke er ikke avløserne ennå, men for første gang på lenge har arbeidere på landsbygda samordna krava sine. Dette lover godt for framtida. Nedenfor følger en oppsummering av de viktigste tariffkrava som er sendt inn:

Frie forbundsvise oppgjør: Ledelsen i Skog og Land vil garantert forsøke å sabotere avløserkravet, sannsynligvis ved å gå med på at det bare gis et ge-

Avløserne viser vegen å gå for alle arbeidsfolk på bygda

nerelt minstetillegg på lik linje med industrien. Dette kan ikke godtas. Avløseryrket er særegent, bare avløserne sjøl vet hvilke krav som det er viktig å få gjennom. Som en rekke andre forbund i LO har gitt uttrykk for, er det fullstendig uakseptabelt å overlata dette til en korrupt forbundsledelse. Derfor krever avløserne frie forbundsvise oppgjør og rett til å fremme sine krav direkte.

Arbeidstida: Som kompensasjon for den delte arbeidstida kreves 35 timers uke hele året. Arbeidstida må legges mellom kl. 06.00 og 18.00 og være lik hele året. Ikke som nå hvor avløserne kan gå reallt kortere dager på vinteren og svært lange dager på sommeren og i onnene.

5 dagers arbeidsuke med fri lørdag og søndag. Lørdags- og søndagsarbeid bare hver 3. helg. I helgene skal det dessuten bare gjøres nødvendig arbeid på gårdene (ikke forefallende arbeid). Avløserne skal som andre i samfunnet ha fri alle bevegelige helligdager og 1. og 17. mai. Dessuten 5 ukers ferie i året, hvorav tre uker i skoleferien om sommeren.

Lønnsforholda: Som lavtlønnsgruppe (med ei lønn på ca. kr. 25,- pr. time) krever avløserne 30 prosent lønnsøkning både for å komme opp på et riktigere lønnsnivå og for å kompensere prisstigninga. Helgearbeid skal betales med 100 prosent overtidsbetaling. Avløserne gjør krav på kjøre godtgjørelse etter statens regulativ for all kjøring mellom bosted og arbeidsplass. Ingen arbeidere i jordbruket

(praktikanter eller deltidsarbeidere) skal ha mindre enn kr. 25,- pr. time.

Arbeidsforholda og ansettelsesforholda: Avløserne og andre landarbeidere er unntatt fra arbeidsmiljøloven. Dette sjøl om arbeidsvilkåra på en gard er vanskelige og fulle av farer. Det må startes omgående arbeid med arbeidervern også i land-

bruket. For kvinnene må det gjelde spesielle regler under svangerskap med rett til minst 6 mnd. permisjon og fritakelse fra særlig tungt arbeid i månedene utover det.

Staten må overta det hele og fulle ansvar såvel økonomisk som ansettelsesmessig for avløserordninga. Bare på denne måten kan det bli et skikkelig

arbeidsforhold mellom bonde og avløser. Det må dessuten være et krav at alle gardsbruk mindre enn 2—2½ årsverk får gratis avløsning i så stor grad at det blir mulig med ferie og fritid for bøndene på linje med andre grupper i samfunnet. Bønder med gårder større enn 2 årsverk bør unndras fra ordningen med gratis avløsning.

Kampen for bedre arbeidsvilkår blant avløserne er et eksempel både for andre landarbeidere og bønder.

LOFOT- FISKET

FISKERNE ÅPNA MED LANDLIGGE!

Det var landligge som innleda årets Lofot-fiske. Over hele Lofoten lå båtene ved kai i tida 30/1 til 1/2 i protest mot de nye fiskeprisene. Slik ga fiskerne svar på den nye fiskekriavtalen med staten, og sviket de har opplevd fra ledelsen i Fiskarlaget. For de fleste vedkommende betyr den nye fiskekriavtalen en inntektsnedgang på mellom 20 og 30 prosent. Ikke rart at bitterheten er stor blant fiskerne. Nesten samtlige Sigden har snakka med mente at en måtte sørge for å sette i verk hardere tiltak om ikke denne fiskestoppen ga resultater.

Initiativet til streiken blei tatt på et møte i Vågekallen distriktsfiskarlag 22/1. Seinere fikk laget følge av en del andre fiskarlag utover Lofoten.

TOFT & CO VILLE KNEKKE AKSJONEN

Ikke før var vedtaket om strei-

ken fatta, så var Toft og borgerpressen ute for å knekke og minke oppslutningen om streiken. For fiskarlagsledelsen var aksjonen både en trusel og et nederlag. Den prøvde derfor å spre inntrykk av at det var liten støtte til streiken blant fiskerne og at hele aksjonen var en vits, fordi en del av fiskerne som del-

tok likevel ville la garna ligge i to dager. Men som en fisker sa til Sigden: «Vi er ikke ute etter å knekke oss sjøl økonomisk. Dette er en politisk demonstrasjon mot avtalen.»

skifting av ledelsen i fiskarlaget, og skikkelig medlemsdemokrati var enstemmig blant fiskerne vi snakka med.

OVERVELDENDE OPPSLUTNING

Oppslutningen blei midlertid en helt annen enn borgerskapet hadde håpet på. Over hele Lofoten lå båtene inne, også i distrikter der saka ikke hadde vært behandla i fiskarlaget. Dermed fikk Toft & Co seg en kraftig smekk over fingra. Og det er all grunn til å tro at fiskerne ikke vil nøye seg med det. Kravet om ut-

FISKERNE I SPISEN FOR KAMPEN MOT KRISE- TILTAKA

Fiskerkriavtalen er et ledd i den krisepolitikken DNA-regjeringa nå prøver å tre ned over hodet på hele det arbeidende folket, både fagorganiserte, arbeidende bønder og andre. Med aksjonen sin ga Lofot-fiskerne et eksempel til etterfølgelse for andre om hvordan disse tiltakene skal møtes.

Fiskerne er forbanna på den nye fiskeriavtala, som gir dem langt verre kår.

Auka rovfiske — verre mottaktilhøve

ROVFISKE

65 000 tonn skal det etter staten sine prognoser fiskast under Lofotfisket i år. Berre 15 000 av dette skal hengast. Dette opnar for store kapasitetsproblemer ved fiskemottaka. I fjor, då det oppfiska kvantumet var langt mindre, var det ofte at båtar ikkje fekk levert før kl. 2 om natta og måtte gå til mottak langt vekk frå fiskeplassen. Det er berre å vente ei forverring av denne situasjonen når fiskarane nå må fiske 30 prosent meir for å oppretthalde inntekta.

Den nye fiskekriavtalen har og ei anna side som er verdt å merkje seg. Regjeringa har titt og ofte hevda at ho vernar om ressursane. Kor stor bløff det er, ser ein med denne avtalen. Han tvingar fram rovfiske. Anna kan ein ikkje kalla det når fiskekvantumet skal aukast med ein tredjedel, og situasjonen frå før er alvorleg for ei lang rad fiskeslag.

★★★★★★★★★★★★

FISKER MAGNE GREGERSEN, HENNINGSVÆR:

«Nå må vi få folk i fiskarlaget som tjener oss!»

«Jeg er så gal på den nye fiskeriavtalen som jeg bare kan bli. Her arbeider jeg 15–16 timer i døgnet for å holde liv i meg, og så skal jeg plutselig begynne å dra en tredjedel mer fisk for å få samme inntekta. Det er jo ugjennomførlig, helt borte i staur og vegger. En kan lure på om de som har stelt i stand denne avtalen har greie på fiske i det hele tatt!»

Det er Magne Gregersen som sier dette. Vi sitter på bord i båten hans ved kaia i Henningsvær og diskuterer fiskestreiken, prisene og forholda for fiskerne i det hele tatt. Rundt oss ligger båtar tett i tett for å protestere mot de nye fiskeprisene. Og Magne Gregersen er ikke sein om å fastslå at han støtter fiskestoppen helt og fullt. «Den skulle kommet før», sier han.

Gregersen har rodd fiske sia han var 16 år, med ei pause fra 1952–60, da han blei, var på Svalbard. I dag er han 64, og må stå på i tre år til før han kan få en hardt opparbeida pensjon. Fiskerpensjon får han ikke fordi han holdt opp disse 8 åra på 50-tallet. Slik er reglene staten har fastsatt for pensjonsordninga for å slippe billigst mulig fra det.

Magne Gregersen ror aleine. Båten hans er 28 fot, og redskapen hjuksa. Fisket driver han i Lofoten og utafor Finnmark.

FISKARLAGSLEDEREN MÅ GÅ

Samtalen med Gregersen kom naturlig nok fort inn på fiskarlagsledelsen og dens hand-saming av fiskere sine levevilkår under fiskeriforhandlingene.

— Vi må få oss nye folk i Fiskarlaget, sier han. — En førsteklasing hadde jo klart seg like bra som Toft og de karene.

Nei, vi fiskerne må få oss ledere som er opptatt av å forsvare fiskerne sine interesser. Skal det fortsette slik, er det jo snart ikke fiskere igjen langsmed kysten. Den ene etter den andre klappe jo sjarken til kai for godt. Og flere skal det bli hvis denne avtalen ikke blir endra.

FISKET — ET LÅGTLØNNSYRKE

— Men er det så ille med fiskerne, avisene er jo stadig fulle

Fra Henningsvær under fiske stoppen. Full oppslutning fra fi skerne her! (Foto: Sigden)

12%-REGELEN:

«Dersom en elev har vært fraværende i mer enn 12 prosent av undervisningstimene i et fag, kan det ikke gis standpunktkarakter i faget. Elevene må gjøres kjent med dette ved fram møte på skolen. Lærerrådet kan i spesielle tilfelle gi dispensasjon fra denne bestemmelse etter søknad når fraværet skyldes sykdom eller annen gyldig grunn.»

«Om standpunktkarakterer mangler i ett eller flere fag, kan eleven ikke få vitnemål, men må nøye seg med utskrift av karakterprotokollen for de karkaterer han/hun har fått.»

Disse sitatene er henta fra et rundskriv fra Landbruksdepartementet om «Elevers fravær fra undervisningen». Denne nye 12 prosent-regelen blei satt i verk i høst, og er ei klar forverring i forhold til tidligere praksis.

På landbruksfagskolene er det, som på de andre videregående skolene, obligatorisk oppmøte til all undervisning. Men det finnes ikke lignende regler på disse skolene. Er landbruksfagskoleelevene mer barnslige enn ungdom på andre skoleslag, slik at vi trenger sær egne regler? Sjølsagt ikke. Og denne urettferdige regelen vil vi ikke godta.

12 prosent er i enkelte fag ikke mer enn 3–4 timer i løpet av skoleåret. Dessuten fins det ifølge rundskrivet ingen gyldig grunn til fravær. Bare i spesielle tilfeller kan lærerrådet gi dispensasjon for sykdom o.l. Det skal altså ikke tas hensyn til hva som er årsaken til fraværet. Og når en først har kommet opp i 12 prosent, blir en «tvunget» til

å gå på skolen sjøl om en er sjuk. Dette er urettferdig. En kan ikke forby elever å være sjuke. Hva med dem som lider av en kronisk sjukdom? Eller jenter som p.g.a. menstruasjon kan få ekstra stort fravær. Jeg veit også om tilfeller der elevene har fått fri av rektor for å skaffe stoff til sær oppgave. Allikevel har dette fraværet blitt ført som vanlig fravær, og vil altså telle på 12 prosent-regelen.

DEPARTEMENTET ER UTEN ARGUMENTER

Innføringa av denne regelen begrunnes bl.a. med at lærerne må ha grunnlag for å sette standpunktkarakterer. På de fleste skolene er det imidlertid slik at karakterene fastsettes ut

fra prøvene, og oppmøtet forøvrig har derfor liten betydning i så måte.

Det har også vært argumentert for 12 prosent-regelen ut fra at det er mange som ikke kommer inn på skolene, og det må derfor sikres at elevene nytter plassene de har fått.

I høst kom under halvparten av søkerne inn, og det er stor mangel på fagutdanna folk innen landbruket. Men dette er staten sitt ansvar, ikke elevenes. Vi som da har vært så «heldige» å komme inn, må aldri godta slike «argumenter». Vi må sjølsagt protestere på alle de forverringene som kommer.

På de fleste skolene har elevene reagert mot denne regelen, og det står mange bak kravet om at 12 prosent-regelen må vekk. Sogn jord- og hagebrukskole har foreslått en landsomfattende aksjon, som andre skoler også har støtta. Da skal alle elevene boikotte 12 prosent av timene i et fag, slik at 12 prosent-grensa overskrides. Dermed blir regelen uten virkning, for det er lite trolig at samtlige landbruksfagskoleelever kan nektes vitnemål.

Dette er en bra aksjonsform som neppe vil gå upåakta hen, om flertallet av elevene deltar aktivt. Vi vil aldri bli kvitt 12 prosent-regelen ved å be om det. Vi er nødt til å aksjonere, skal departementet høre oss!

Elevkorrespondent

Like populær på landbrukskolene som muggent brød!

Det nye sentralstyret i ILFS som ble valgt på landsmøtet i Oslo. Ny formann i ILFS ble Åge M. Tangen fra Foldsø.

LANDSMØTET TIL ILFS: Stør alle aksjonar mot 12%-regelen

På landsmøtet til Interesseorganisasjonen for landbruksfagskulane, som vart halde i Oslo 25. og 26. februar, vart det vedtatt at ILFS skulle stø alle aksjonar mot 12 prosent-regelen. Landsmøtet vedtok også å stø Kleiva-elevane, som har vorte utvist fordi dei nekta å godta at rektor skulle sensurere elevavisa ved skulen. Landsmøtet påla det nye sentralstyret å gi ei grundig utgreiing om kva som har skjedd i denne saka til alle elevane ved landbruksskulane.

22 SKULAR REPRESENTERT

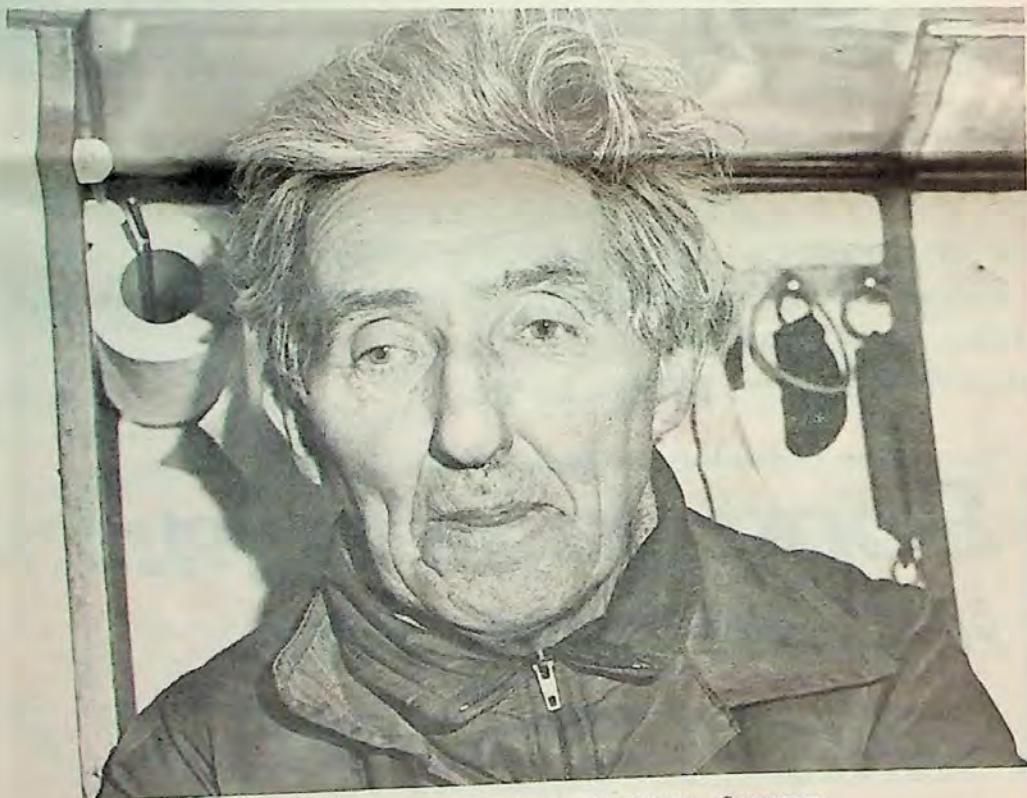
Det var i alt 63 elevar og praktikanter frå 22 skular på dette landsmøtet. Eit møte som var det tredje i ILFS si historie, og som utvikla politikken til organisasjonen på fleire felt. Det vart m.a. vedteke å gå mot dei nye normalplanane, som som kjent kuttar ned på timetallet til reit yrkesretta utdanning. Norsk-opplegget ved landbruksfagskulane fekk og gjennomgå: «Kva har diktanalyse med ei yrkesutdanning å gjere?» vart

detspurt.

Praktikantane sin situasjon stod sentralt på landsmøtet i år. Her vart det vedteke eit krav om minsteløn på 20 kroner som skal gjelde for alle. Landsmøtet oppmodar og alle praktikanter til å melde seg inn i Skog og Land.

Alt i alt var dette eit landsmøte som lovar godt for ILFS vidare. Det var gode og grundige diskusjonar, og stor entusiasme for å styrke ILFS-arbeidet på skolane.

Korrespondent

Vi må få oss nye folk til å ivareta interessene til fiskerne, sier Magne Gregersen.

av rapporter om rekordlotter og høge inntekter?

— Det er slik det er, det. Kjempeoverskrifter hvis noen har vært heldige og fått en fangst som bare er mulig hvert jubelår. Men ikke et ord om alle de båtene som kommer inn uten fisk i lasterommet.

Og ta nå inntektsutregningene til fiskerne. De er bygd på gjennomsnittslott. Inntekta til trålredene og sjarkfiskerne blir slått sammen og delt på antall hoder. Men ingen sjark eller skøytefisker blir vel rikere av det? Men på papiret ser det jo ut som de tjener fælt så bra. Siste året tjente jeg så lite at jeg hadde krav på minstelott. Men trur du jeg fikk det? Nei da, jeg kunne ha gått på banker der det var mer fiske, fikk jeg høre. Og jeg kunne ha lurt unna inntekter ved å selge fisk under bordet!

KOSTNADENE OPP — PRISENE NED

— Men kostnadene går ikke ned sjøl om inntekta gjør det? — Nei, vær du sikker. Nå har jeg kosta på 70 000 det siste året, og det bare til slikt utstyr som jeg var nødt til å ha. Den gamle motoren gikk f.eks. fløyten, og for den nye måtte jeg gi 57 000. Og for hver gang du kjøper et garn eller noe, så har prisen gått opp.

Bare prisen for fisken går altså ned. Men den blir ikke billigere for forbrukerne av den grunn. Det er alle mellomledda som gjør seg rike på fisken, og når prisen til fiskeren går ned, blir det bare enda litt mer å putte i lommen for dem.

RÅFISKLAGE — DET SAMME SOM DE ANDRE OPPKJØPERNE

— Men fiskerne har jo Råfisk-

laget, som det blir hevda er styrt av fiskerne sjøl. De satser vel på å legge prisen til fiskerne høyest mulig?

— Jeg har ikke merka noe til det. For litt sia tilbød de private fiskkjøperne i Lofoten å beholde den gamle prisen. Men Råfisklaget forlangte prisen nesten ei krone ned.

Og jeg husker i 1962 eller 63 — da var det møte blant oppkjøperne hos Johansen, Stam-sund. Oppkjøperne forlangte da at ingen oppkjøpere utafor Lofoten skulle få kjøpe fisk, eller så stoppa de alt mottaket. Og det gikk Råfisklaget med på, enda det ville betydd større mottakskapasitet og sannsynligvis også høyere pris om andre oppkjøpere hadde fått oppkjøpsrett. Og slikt kaller de «vår» organisasjon.

Leiinga i Fiskarlaget tener Staten — ikkje fiskarane

Er det ei arbeidsulukke at Toft og dei andre i fiskarlagsleiinga kunne gå med på denne fisekriavtalen? Nei, at dei gjorde det var korkje tilfeldig eller eit resultat av ei «ulukke». Tvert om er det all grunn til å tru at Toft sjølv var med på å førebu og legge opp taktikken til staten ved desse tingingane. Toft er nemleg medlem av arbeidsutvalet i Arbeidarpartiet sitt fiskeriuval. Og ingen skal få oss til å tru at det ikkje har eit visst ord med i laget når ei DNA-regjering skal ta til med fiskeritingane.

DNAs FISKERIUVAL — PAMPAR OG TRÅLAR-REIARAR

Det er ikkje kven som helst som har plass i arbeidsutvalet i DNA sitt fiskeriuval. Der sit forutan Toft, som altså er formann i Noregs Fiskarlag, fiskeriminister Elvind Bolle, administrerende direktør i Norges Råfisklag Knut Hoem, nestformann Leif Haraldseth i LO og formannen i Sjømannsforbundet. Med seg i sjølv utvalet har Toft m.a. trålreiarar Birger

Olsen og andre trålreiarar. DNA sitt fiskeriuval sit med andre ord med bukta og begge endane når det gjeld fisket i Noreg. Og det vert kontrollert av pampane og trålreiarane.

«TINGAR» MED SEG SJØLV

Med ei slik samansetning treng ein ikkje lure på kvifor trålreiarane har styrka seg kraftig og tusenvis av sjarkfiskarar har vorte rasert bort medan DNA har sitte med regjeringsmakta. Heller ikkje treng ein lu-

re på korleis Toft kunne finne på å gå med på fiseriavtala. Han hadde jo sjølv vore med på å utforme grunnlaget for ho. Saman med Bolle, som liksom skulle vere hans tingsmotpart. Narre-spel, kallar ein slikt!

DET MÅ RØYSTAS OVER AVTALEN

Det var ikkje fiskarane som godtok fiskeritavtala med staten. Det var leiinga i Fiskarlaget, ettersom avtalen ikkje vart sendt ut til avgjerd ute blant medlemane. Dette er fiskarane forbanna for, og det med rette. Det sjølsagte kravet om å få avtala til uravrøysting blant medlemane må difor reistast med full tyngde i Fiskarlaget, ved sida av kravet om leiinga sin avgang. Ei leiing som ikkje berre legg seg flat for «motparten», men som til og med er med på å utarbeide opplegget hans.

Som de fleste småbønder må også Arne t. Hagen jobbe ved sia av for å klare seg. Her i sving med tømmerlading.

Bare storbøndene forts.

i motsetning til småbrukarane i Lesja, full støtte på kravet vårt både i kommunestyre og formannskap. Og så fikk vi inntrykk av at Øksnes ville støtte oss, og være med på å sette makt bak løftene om bedre kår for de små og vanskeligstilte bruka.

— Du sa på motet at om «man vil målet, må man også vilja midlet». Hva mente du med det?

— Vi har skjont den nye landbrukspolitikken dit hen at de små bruka og bruk i utkantstrøka skal styrkes. For å klare det må det skaffes mer jord, og om jorda ligg der, men eiera ikke vil gi den fra seg, så må den tas. Til dette trengs en jordlov som tjener våre interesser.

— Synes du dere fikk noe støtte av Øksnes?

— Landbruksministeren var så forsiktig at det blir et møte oss helst bør glemme, tror jeg. Egentlig ga han vel gode kort til dem som står mot oss i detta spørsmålet.

— Øksnes advarte mot for mye nydyrking, fordi det ville føre til overproduksjon, og han mente videre at et av de største problema med gjennomføring av den langsiktige jordbrukspolitikken, ville være å skaffe arbeidsplasser til kombinasjonsbruka. Er det de små bruka som skaper overproduksjon?

— Nei, det må være de store, det! Og dessuten må det vel gå an å bli mer sjølberga enn 50 prosent? Under krigen dyrka vi det vi trengte her oppi: hvete og rug og de viktigste grønnsakene.

Og det å skaffe arbeid som høver ved sida av drifta på garden, er ikke lett. Hvor får en vel ¼ dags fast arbeid i dag?

— Hva blir den viktigste oppgaven for dere framover når det gjelder disse sakene?

— Å styrke bonde- og småbrukarlag. Bare en sterk småbrukarorganisasjon kan klare å bli den krafta som kan presse igjennom de krava vi har stilt. Vi må kreve opne jordbruksforhandlingar for å vise småbrukarane, og særlig dem som i dag er medlem av Bonde- laget, at det er småbrukarlaget som reiser de krava som støtter småbønda. Vi må slåss for en politikk som styrker de små, og ikke gjøre de store enda større.

Vi må ha nok jord til et familiebruk

Fra Ringebu.

Arne T. Hagen er formann i Ringebu Bonde og Småbrukarlag. Han snakker varmt og iherdig om hvor viktig det er å sikre småbrukerne her i landet tilleggsjord hvis ikke landsbygda skal bli fullstendig avfolka — det er sjølsagt at en trenger mer enn 30 dekar hvis en skal leve av gården. Det ligner ingenting at

det ligger tusenvis av dekar god dyrkingsjord urørt når småbrukerne står i kø for å få dyrka denne. Får småbrukerne i Vekkomgrenda denne jorda vil dessuten kommunen være sikra 16 trygge arbeidsplasser.

— Hvilken tro har dere på at småbrukerne får tak i denne jorda?

Arne Hagen: Vi velger i dag å tro at de som eier jorda, og som har fått denne etter en urimelig jordfordeling i forrige århundre, vil selge jorda frivillig. I dag ligger Pullia stort sett urørt og har ingen praktisk betydning for gårdsdrifta til dem som eier den. Men vi ser sjølsagt ikke bort ifra at det må sterkere lut til. Jorda skal erverves, og det må vel da bli snakk om statlig ekspropriasjon hvis det ikke blir frivillig salg.

— Hvordan ser dere på Ringebu på den fordelingssaka som småbrukerne på Lesja har reist?

Arne Hagen: Vi mener saken er helt parallell og gir vår fulle støtte til småbrukerne på Lesja, Ringebu- og Lesja-sakene, hvis vi kan kalle dem det, har prinsipiell betydning for alle småbrukere her i landet. Kravet om tilleggsjord og nyfordeling av «godsene» her i landet burde samsvare med intensjonene i den statlige landbrukspolitikken som kommer til uttrykk i offentlige dokumenter, som f.eks. i Stortingsmelding nr. 14. Staten har nå anledning til å vise oss småbrukere at de også i praksis vil bevare bygde-Norge og arbeidsplassene i landbruket.

Dette har skjedd i Lesja

Staten har vedtatt å bevilge rundt 10 millioner kroner til flomsikring og nydyrking av Lesjaleira. Dette gjør det mulig for gårdene i området å dyrke opp tilleggsjord fra de ca. 8 000 dekar som i dag ligger brakk. Lesjaleira var opprinnelig to vann, men disse ble nedtappet i slutten av forrige århundre med sikte på oppdyrking og delt i hovedsak mellom storgårdene i området. Dette fordelingsprinsippet fra forrige århundre vil storbønda skal benyttes også i dag, mens de mindre bruka rundt leira

sjølsagt ikke vil godta dette. Følger en de gamle fordelingsprinsippene vil det bety at staten bevilger kjempebeløp til storgårdene og bagateller til småbrukene. Eksempelvis vil formannen i dyrkingslaget som grunneierne har danna, Engebret Norderhus, få 70 000 kroner i statsstøtte på de 606 dekar han vil få i tilleggsjord. En som også har krav på jord fra leira, småbruker Gudmund Skotte, som i dag er tvunget til å jobbe som sjåfør ved siden av, vil på sin side få 12 000 kroner og 10 dekar tilleggsjord.

Dette er ikke noe nytt her i landet, vi ser det over hele rekka av statstilskudd og støtteordninger i landbruket. Men denne gangen vil ikke småbøndene finne seg i å bli behandla på denne måten. De krever at staten eksproprierer Lesjaleira og fordeler jorda på nytt slik at alle gårdene i området blir drivverdige familiebruk. Dette mener de alvorlig — 87 har tegna medlemskap i det nydanna bonde- og småbrukarlaget.

Vi krever jord! sier Lesja

Fleire stader i landet har småbønder no reist seg og kravd meir jord. Ikkje for å bli storbønder, men for å få nok til å kunne overleve som bønder. Ringebu og Lesja er to av desse stadene.

Sigden har snakka med bønder frå desse distrikta, og kva krava deira gjeld. Kva som kom ut av det kan du lese på desse sidene.

Hvem skal ha jorda på Lesjaleira?

Bondelaget gjør ingen ting for småbøndene

Dette har skjedd i Ringebru

16 småbruk i Vekkomgrenda på Ringebru trenger 100 dekar hver for å bli drivverdige husmannsplasser under storgårder i området, men har ikke, sjøl om husmannsordninga er oppheva her i landet, fått tilleggsjord tilstrekkelig til å leve av. Gårdene har i dag alle en størrelse på 30–50

dekar. Småbrukerne har krevd at Pullia som består av 5–6 000 dekar dyrkar jord blir stilt til salg som tilleggsjord og har bedt Ringebru Bonde og Småbrukarlag reise saken overfor kommunale og statlige organer. Dette har småbrukarlaget gjort og på møte 24. januar 1978 vedtok et enstemmig

kommunestyre:

«Kommunestyret ber jordstyret sørge for at det blir foretatt registrering av dyrkingsjord og eiendomsforhold i Pullia – og ellers bearbeide denne saken med det siktemål at småbrukerne sin søknad om tilleggsjord blir imøtekommet.»

er mer småbøndene i a og Ringebru

de som har nok fra før, eller de som trenger den?

Gudmund Skotte og Magnus Holsetstuen som begge er medlemmer av styret i det nystifta bonde og småbrukarlaget, understreker at gårdene i Lesja må bli familiebruk som det går an å leve av.

Gudmund Skotte: Dette er prekärt for mange av gårdene i Lesja. Av de 66 direkte berørte gårdsbruka rundt Lesjaleira er 14 av disse under 50 dekar. 12 av disse vil etter oppdyrkinga av leirene fremdeles være på under 50 dekar hvis den gamle jordfordelinga blir nytta. Dette er ikke holdbart i lengden, og folk vil tvinges til å flytte til andre steder hvor det kan skaffes sikker inntekt. Det kommer ikke til å bli folk igjen i Lesja, men bare noen få store herregårder.

Magnus Holsetstuen: Ja, i stedet for å bygge ut alle de drivverdige bruka i området og sikre mange gode arbeidsplasser vil kommunen miste viktige skatteinntekter. Lesjaleira er stor og har arealgrunnlag for 100 gode arbeidsplasser. Det har vært snakka om at småbrukerne skal få leie jord av storbønder, men vi villikke ha husmannstida tilbake til Lesja. Siste husmannen i Norge, Mikal Hansen, var onkelen min, og det er ikke mer enn drøyt 10 år sia han ble løst fra avtalen.

— Nå har dere danna et eget bonde- og småbrukarlag på Lesja. Hva var bakgrunnen for dette?

Gudmund Skotte: Den direkte bakgrunnen var at Bondelaget, som mange av oss var med-

lemmer av, ikke har gjort noe for oss i denne saka. Jeg har her et innlegg til avisa Dagningen fra 16.12.1977 som gir et bilde av hvordan Bondelaget ser på oss medlemmer:

«Ingen er ufeilbarlig. Heller ikke styret i Lesja bondelag. Vi mener likevel at kritikken mot laget i Dagningen de siste dagene er uberettiget. Styret har de siste årene gått ut til sine medlemmer med et orienterings-skriv om møter og saker som laget har tenkt å ta opp gjennom arbeidsåret. Slik også siste år. Som avslutning på dette skrevet 30/11–1976 er det skrevet: Om det er andre saker som medlemmene ønsker å få tatt opp, kan de henvende seg til formannen. Styret har ennå ikke mottatt en eneste henvendelse verken fra dem som nå vil melde seg ut av laget eller andre medlemmer om at laget burde ta opp fordelingen av jord på Lesjaleira. Laget hadde årsmøte den 18.11.1977 på Lesja kommunehus. Heller ikke der kom det fram noen kritikk av det arbeid som laget har gjort, eller noe ønske om at denne saken skulle tas opp. Det kan hende at kontakten med grasrota er dårlig, men det må vel først og fremst skyldes de enkelte medlemmer som ikke benytter anledningen til å følge

styrets oppfordring om å komme fram med sine saker. Kritikken returneres derfor til disse. Styret for Lesja bondelag: Jack Stavheim (formann), Kjell Løftingsbakken, Sigurd K. Bø, Jørgen Engen, Ola Sønstebo.»

Magnus Holsetstuen på sin side forteller at sjøl om han personlig ikke trenger mer jord for å klare seg — han har i dag en gård på 136 dekar — så har han meldt seg ut av Bondelaget fordi han ser på fordelinga av Lesjaleira som den mest betydningsfulle som noengang har vært i bygda. Derfor må vi ta skjea i egen hånd hvis noe skal bli gjort, sier Holsetstuen.

— Vi er kjent med at saka skal opp i Stortinget i februar. Hvordan tror dere det vil gå der?
Skotte: Sjøl har jeg liten tru på at det vil føre til noe konkret resultat. Vakre ord om å hjelpe småbruka her i landet har vi hørt mange ganger, men i praksis har vi ikke sett så mye positivt. Nei, jeg tror vi må jobbe for å få flere aktive medlemmer med i småbrukarlaget og på lengre sikt vise at vi ikke vil gi oss. **Holsetstuen:** Jeg tror heller ikke denne saka blir løst i Stortingets spørretime. Det vil ta sin tid og hele fordelingsproblemet må modnes. Vi har hatt ei kvass tid i det siste her i bygda. Det vi trenger nå er litt ro om saka, slik at vi kan leve sammen som gode naboer. Jeg har god tru på at framtida vil vise at det er rettferdige krav som småbrukerne på Lesja har stilt.

STUDIESPALTE

Den russiske revolusjonen i 1917 førte til at godseier- og rikbondejorda vart overtatt av småbøndene.

Finnes det ei «rettferdig» fordeling av jorda under kapitalismen?

Frå og med dette nummeret byrjar «Sigden» ei studiespalte. Denne spalta vil innehalde utdrag frå viktige kommunistiske verk. Både frå dei marxist-leninistiske klassikarane, og frå andre bøker. Redaksjonen vil legge brett på at desse utdraga skal vere knytta til konkrete hendingar, eller spørsmål der det er stor interesse for kva som er politikken til AKP(m-l). Difor vil vi gjerne ha tips om kva emne vi bør behandle. Vi vil i hovudsak konsentrere oss om emne frå landbruk og fiske, men meiner det og er viktig å ikkje snevre det inn til UTELUKKANDE å ta opp slike spørsmål.

Denne gongen har vi henta emna frå ein artikkel av Lenin: Tale på eit møte av delegatar fra fattigbondekomiteane i sentral-Gubernia og frå Friedrich Engels sin artikkel Bondespørsmålet i Tyskland og Frankrike. Desse artiklane omhandlar for det første kvifor det er rett å stø småbøndene sitt krav om ei meir rettvis fordeling av jorda, og for det andre: Kvifor ei slik omdeling aldri kan sikre småbøndene si framtid, av di jordbruksproduksjonen er underlagt dei økonomiske lovene under kapitalismen.

I artikkelen sier Lenin m.a. «Bønder som ikke benytter andres arbeidskraft, som ikke profiterer på bekostning av andre, vil naturligvis alltid ha fordel av at jorda er likt fordelt blant alle, de vil alltid ha en fordel av at alle arbeider, av at det å eie jord ikke tjener som grunnlag for utbytting og at et stort antall småeiendommer derfor ikke blir samla på få hender. Men det er anderledes med kulakkene og snylterne, som ble rike på krigen, som utnytta matmangelen til å selge korn til fordelaktige priser, som gjømta unna korn i vente på

bedre priser og som nå strever på alle mulige måter etter å bli rike på folkets ulykker og på sulten til fattigbøndene og arbeiderne i byene.» (Oversatt av red.)

Men denne like fordelinga av jorda, som Lenin peker på ville være i interessene til de arbeidende bøndene, den er og blir umulig under kapitalismen. Det finnes god og dårlig jord, gardar som ligger kort og langt fra salgsstedene osv. Disse ulikhetene blir forsterka etter som kapitalismen er produksjon for profitt. Noen bønder får et overskudd som de kan bruke til å kjøpe mer jord, redskaper, arbeidskraft osv. Slik oppstår forskjellen mellom ulike typer bønder, og slik blir noen bønder storbønder. Sjøl om en fordelte jorda på nytt, så ville det samme skje igjen.

Den endelige løsinga på småbøndene sitt krav om ei rettferdig fordeling av jorda, ligger derfor ikke i ei lik fordeling av jorda under kapitalismen, ganske enkelt fordi ei slik fordeling aldri vil bli lik. Bare sosialismen kan gi ei slik fordeling.

Engels sier det slik: «Hovedpunktet er og vil bli å få bøndene til å forstå at vi bare kan redde husene og markene deres dersom vi gjør dem til kollektiv eiendom, drevet kollektivt. Det er nettopp det individuelle jordbruket bestemt ut fra den individuelle eiendommen som driver bøndene til undergangen.» (Red. oversettelse)

Betyr det at en ikke skal støtte krav om ei ny fordeling av jorda. Nei, det skal en sjølsagt. Men en må aldri begynne å innbille folk at de da er redda for evig og alltid. Bolsjevikene i Sovjet støtta kravet fra bøndene om ei lik fordeling også etter revolusjonen fordi «Vi ikke ønska å tvinge på bøndene den ideen at ei lik fordeling av jorda var nytteløs, en ide som var fjern for dem. Vi mente det var bedre hvis de arbeidende bøndene sjøl innså at lik fordeling var bare tull. Bare da kunne vi bli i stand til å spørre dem, hva er nå vegen for å flykte fra ruineringa og kulakkdomineringa som følger med delinga av jorda.» (Lenin) (Red. oversettelse)

Debatt — Leserbrev — Debatt — Leserbrev —

Hvordan ble første nummeret av Sigden mottatt?

Her er to av reaksjonene på prøvenummeret av Sigden. Redaksjonen mener de er nokså representative for de mange kritikkbrevene vi fikk etterpå. Vi er også enige i hovedinnholdet i kritikken i disse to brevene. Da er det opp til deg som leser denne avisa å dømme om vi har fulgt opp kritikken. Skriv noen ord om hva du mener er bra og dårlig.

Sigden ønsker også at avisa skal være åpen for diskusjon. Dersom du har spørsmål, kommentarer til stoffet eller innlegg om aktuelle emner, er de mer enn velkomne i spaltene!

Redaksjonen

For lange artikler i prøvenummeret

Sigden.

Underteikna er gardbrukar/gardsarbeidar. Eg har lese Sigden, og fekk lyst til å skriva om mine reaksjonar på avisa.

Kva er bra? Det er bra av avisa kom ut, det er trong for ei slik avis, og vil sikkert vera med å driva arbeidet framover. Hovedlinja i emnevalet, dvs. aktuelle saker, internasjonalt stoff osv. er og bra. Intervjuet med Arne Skytteren om traktoraksjonen var levande og hadde mange

konkrete opplysningar. Lay-out'en var fin.

Kva er dårleg? Dette punktet blir nok lengre. Det er altfor mange lange og tunge artiklar. Det burde vore meir stoff som overnemnte intervju. Mange av artiklane er og alt for ordrike, mykje prat, lite grunnlagsmateriale, t.d. artikkelen om Bergo. Skriv kortare og meir konkret! (Altså meir folkeleg og mindre skrivebordsstil.) Det blir og brukt ein del uttrykk som ikkje blir forklart skikkeleg.

T.d. frå intervjuet med Steigan: «AKP(m-l) bruker betegnelsen arbeideraristokrati, men har vi ikkje også eit bondearistokrati?» For bønder flest er dette gresk. Det er altfor mykje bokmål. Alt stoffet burde vera nynorsk, i alle fall det aller meste.

Så nokre idear:

Bruk intervjuforma mykje meir enn de har gjort. T.d. oppslaget om bondekvinne — kvifor ikkje intervju ei bondekvinne i staden for? Intervju og reportasje er den beste forma å

presentera stoffet på!

— Fast diskusjonsspalte. Me bønder likar å diskutera. Legg tilhøva til rettes for det i Sigden. Lesarinnlegg blir alltid lesne, og er også svært nyttige.

— Bruk kulturen! Prøvenummeret manglar heilt kultur. Det finst sikkert mange bra dikt om småbrukarar, landarbeidarar o.l., same med noveller. Obrestad har t.d. skrive ein del, sikkert mange andre og.

— Gå breiare ut. Det er i prøveavisa bilde av Stålsett, Nakken, Haga, Kleppe, Bergo. Kvifor ikkje intervju nokon av desse? T.d. Bergo om Aksjon Bygde-Noreg, eller formannen i Småbrukarlaget osv. Ver ikkje redd for å la slike folk koma til orde, me bønder skal nok vita å vurdere kva dei seier.

— Reportasje/intervju: Det er bra å dekke aksjonar, men det finst eit hav av andre saker, t.d.: Ein ungdom skal starta opp som bonde og slit med nybygging og store lån, ein ny-rydningsmann, ein eldre småbrukar om livet sitt og klassekampen på bygda før i tida, ein skogsarbeidar om yrket sitt og om Skog og Land, ei bondekvinne osv.

— Fast kronikk (Å la artikkelen om modellbruk. Mykje bra i denne artikkelen, men dessverre altfor ordrik.), forslag til kronikkemne: Om bondearistokrati, om dei nye retningslinene for bruksutbygging.

— De må og bli flinkare til å ta opp aktuelle saker, t.d. planane om ny treforedlingsfabrikk på Hurum. Kven tener på dette? Kva fører det til av nedleggjing av andre fabrikkar osv.?

Lukke til med bladet vidare!

Kameratsleg helsing I.

Sigden må skrive om det virkelige livet

Sigden må skrive om alle sider ved livet på landsbygda, meiner denne innsendaren.

I jula tok jeg med heim prøve-nummer av «Sigden» — jeg har to brødre som er henholdsvis avløyser og bonde. Og avisa fengte ikke så godt som jeg hadde tenkt. De syntes avisa var tung og lite appellerende til lesning.

De var nå heller ikke så enige i det politiske innholdet (og det får nå være så), «men dere (dvs. Sigden) bare krever og krever, kjemper mot det ene og kjemper mot/for det andre. Kamp og krav det er det eneste avisa består av.»

Brødrene mine og jeg ble enig om at en slik avis må peike på urett som folk på landsbygda blir utsatt for, men ikke bare denne stilen, det er mye annet som skjer på landsbygda. Det er ikke så rent få ting som opptar folk. All den fine kulturen som blomstrer. Alle bra ting som bygdefolk har gående. Broen

min syns derfor stoffet ble for tungt og nesten deprimerende — for det ikke trekker fram hverdagsgleder til oppmuntring. Hvorfor ikke bruke eksempler fra bra ting som har skjedd i Norge i stedet for Tachai? Hva med Bygdeungdomslaga?

Jeg synes sjøl at avisa minner meg mye om da Klassekampen var ukeavis sånn ca. 1974. En samling av de viktigste sakene innen- og utenriks, samlet til en avis med lange, (!) høytidelige artikler.

Jeg mener dere har tatt med bra ting, men er mer egnet som lesestoff for folk som er spesielt opptatt av landbrukspolitikk. Konklusjon: Gratulerer med avisa! Tar opp aktuelle emner, men artiklene for lange og tunge, innholdet er ensidig og tamt. Gleder meg til neste nummer.

Det er viktig for ei avis som Sigden å skrive ut fra interessene til småbøndene og landarbeiderne.

Hvorfor er det viktig at arbeider og bonde står sammen?

I første nummer av Sigden sier Pål Steigan noe om dette som jeg vil si noe mer om.

Historia viser at de arbeidende massene på landsbygda har spilt en stor rolle i alle revolusjoner, og at småbønder er de viktigste arbeiderne kan få som allierte for sosialistisk revolusjon.

Småbønder har felles interesser med arbeiderne i byene, blir utbytta av samme fiender, og har langsiktig behov for at arbeidsfolk tar statsmakta.

Sjølberging — mat er livsviktig. Dersom de som lager maten støtter kapitalistene, ligger

arbeiderklassen dårlig an.

Spredt bosetting og lokal ressurskunnskap. Arbeidsfolket på landsbygda har kunnskap og oversikt over enorme geografiske områder, som trengs for å utnytte ressursene under krig, revolusjon og bygging av sosialismen.

Det er en ganske stor folke-mengde som arbeiderklassen kan få med seg eller mot seg. 100 000 familier er arbeiderbønder, småbønder og middelstore bønder.

Fordi de lever under vanske-

lige kår, fører de en del strider i dag som trenger støtte.

Det må framheves at det er en økende fare for en tredje verdenskrig. Mot dette må massene føre en folkekrig. Den må bygge på prinsippene at den er rettferdig, langvarig. Dessuten må vi bygge opp revolusjonære baseområder på landsbygda (der fienden er ukjent og har spredte tropper) for å omringe og overta byene der fienden er mer konsentrert. For en verdenskrig er det særskilt nødvendig at de progressive utvikler klassekampen på lands-

bygda, knytter kontakter, reiser massene, gjør seg kjent i terrenget og styrker båndene til matproduksjonen.

Krigen er uunngåelig, ingen kan si når den bryter ut. Vi er imot den, vi har rettferdigheten, folket og terrenget på vår side. Det er grunnlaget for at vi kan vinne. Men ingen ting dette ned fra himmelen, vi må starte å gjøre forberedelser nå. Dette er også en grunn til å gratulere med den nye Sigden vår!

Bondekorrespondent

FORMANNEN I HUSNES/UTÅKER BONDELAG: «Viktig at fagorganiserte og bønder står sammen i lønnsoppgjøret»

Vestlandsbønder stiller harde og riktige krav til ny jordbruksavtale:

«Industriarbeidarar, småbøndene, halvproletarane og mellombøndene har sams interessar av økonomisk og sosial karakter og ingen av dei kan vinna fram på kostnad av dei andre. Dette ser vi klart mot det tariffoppgjer vi ventar på i industrien og i striden for ein ny jordbruksavtale. Ingen må tru at bøndene vil kunne få eit rimeleg oppgjør til våren om ikkje industriarbeidarane vinn fram med deira krav. Vilje til handling, samarbeid og solidaritet mellom desse store folkegruppene må koma i staden for hets og splittingsverksemd dei imellom.

Dette spørsmålet burde snarast takast opp til alvorleg drøfting på grunnplanet i LO og i bøndenes faglige organisasjonar.»

Det er formannen i Husnes/Utåker Bondelag, gardbrukar Ivar Vaage som seier dette i ein samtale med Sigdens utsende medarbeidar. For stutt tid sidan gjorde bondelaget her eit sterkt vedtak om dei krav som måtte setjast frå bøndene si side under tingingane med staten om ny jordbruksavtale.

KVINNHERAD — EIN STAD I VEKST

Vi er på Sunde i Kvinnherad kommune, midt i det fagre Sunnhordland. Kvinnherad ligg nett som ei stor halvøy med Hardangerfjorden i nord, Skånevikfjorden i sør og i havet i vest ligg Halsnøy. Stord og Tynesøy mellom ei mengd andre øyar og holmar. Høgt i aust skin den kvite Folgefonna.

Ivar Vaage fortel at jordbruket spelar ei stor rolle i Kvinnherad. Heilt fram til 1960-åra var jordbruket den viktigaste næringsvegen i kommunen. Her er mykje dyrka jord, vekstvilkår er særst gode og det er mange små og mellomstore bruk. Bruksstørrelsen i Kvinnherad ligg over gjennomsnittet på Vestlandet. Industrien har hatt ein svær ekspansjon i Kvinnherad etter krigen. Nå er det industrien som er viktigaste næringsvegen i kommunen. 5 km. herifrå, på Husnes, ligg SØRAL — aluminiumsverket med 500 tilsette. Elles er det ei rekkje mindre skipsbyggerier, det største av dei er Georg Eides Sønner på Halsnøy med 200 tilsette. Den sterke utbygginga av industrien har fått mykje å seia for kommunen, på alle vis. Det er nå om lag 12 000 innbyggjarar i Kvinnherad. Administrasjonssenteret er Rosendal, ved innløpet til Hardangerfjorden.

BONDE ELLER HALVPROLETAR?

Ivar Vaage som er 27 år ga-

mal, tok over farsgarden for 2 år sida. Garden er på 70 dekar dyrka jord og med 300 dekar skog, mest planta gran. Far hans hadde slutta med husdyrhald då Ivar tok over garden. Ivar driv nå med oppdrett av slakteokssar av NRF-fe. Han har 5 dekar med jordbærplanter og driv elles med tidleg-grønnsakar. Nå i vinterhalvåret arbeidar han som gardskar ved Valen sjukehus, nokre km. unna. Dei har der eit stort gardsbruk og treng arbeidsfolk utanfrå. Då Ivar ikkje har mjølkekyr står han friare til å taka arbeid utanfor garden sin.

Kona hans, Borgny, arbeidar som lærar ved folkeskulen på Husnes. Dei har ein son på halvanna år. Han er med faren sin til Valen nå i vinterstida og får vera i barnehagen ved Valen sjukehus. Vi er heldige slik, seier begge foreldra.

I sommartida arbeider både Ivar og Borgny på garden sin, jordbærproduksjonen og tidleg-grønnsakene krev mykje arbeid saman med tilsynet og stellet av oppdrettsdyra.

Men den driftsforma du har, ser du på deg sjølv som bonde, spør vi Ivar.

Ja, svarar han, eg er bonde.

Kva er den viktigaste jordbrukspolitiske oppgåva idag, spør vi.

Den oppgåve som utan samanlikning er den viktigaste nå, er å betre økonomien og lønnsmda på de små bruka. For å nå dette

målet er det nødvendig å endre jordbruks- og prispolitikken slik at vi kjem fram til ei ordning med skarpt fastsette prisar på t.d. mjølk etter kvantumsregulering. Bondelaget som eg er formann for, har kravd ein fast grunnpris for leverte fyrste 20 000 kg mjølk, derest 30 000 kg og over 50 000 kg og kvantum over 50 000 kg til ein sams grunnpris.

Vidare har laget kravd kvantumsavgrensa pristillegg på korn for dei fyrste 15 tonn. Fordelinga av midlane under jordbruksavtalen må fylgje retningslinene om å tilgodesjå dei små bruka. I prinsippet krevjer vi same arbeidsbetaling for alle produksjonar i jordbruket.

AVLØSERORDNINGA VERKAR DÅRLEG

Korleis verkar ordninga med avløyssarar i jordbruket, her i Kvinnherad?

Ordninga verkar heller dårleg. Det er bare nokre få fast tilsette avløyssarar, naboavløyssing og familieavløyssing er det vanlege. Statens tilskottsordning for avløyssing diskriminerer dei mindre bruka. Den einskilde brukar må betale så mykje til avløyssarordninga sjølv at dei ikkje har råd til det.

Det er heilt galt at dei bøndene som har størst bruk, størst inntekt og dei mest moderne driftsbygningane, skal få eit stort tilskott til avløyssar.

Deter deismå og mellomstore bruka som har det tyngste arbeidet, umoderne driftsbygningar og liten automasjon, dei slit hardest og har lite eller ikkje ferie eller fastfritid.

Vi her i Husnes/Utåker Bondelag krev same tilskottet til alle som har mellom 1—3 årsverk, d.v.s. fra 5 til 21 årskr. Kravet vårt er eit fast avløyssartilskott på kr. 20 000,- pr. år. Vi har rekna ut at om 4 mindre bruk går saman om ein avløyssar, så vil det tilskott vi krev, dekkje utgiftene. Ein føresetnad er at det offentlege tar over alle utgiftene og organiserer ordninga. Slik avløyssarordninga er finansiert og organisert idag, tener den ikkje interessane til dei små og mellomstore bruka.

50 DEKAR FOR LITE Å LEVE AV

Korleis er bruksstrukturen her i Kvinnherad?

Som eg sa til å begynne med, svarar Ivar Vaage, er bruksstørrelsen i Kvinnherad større enn

gjennomsnittet på Vestlandet. Det er mange bruk i bygda her på mellom 70 og 100 dekar. Men dei fleste bruka er mindre, ein kjem ikkje utanom det.

Kor sett du grensen — den øvre arealgrense — for eit småbruk spør me.

Eg meiner at eit bruk på 50 dekar som øvre grense er eit småbruk, svarar Ivar Vaage. Og fra 50 til 70 dekar eit lite mellombruk.

Utan spesialisert drift må ein gardbrukar med bare 50 dekar jord ha anna inntekt ved sida av, meiner Vaage.

ENHET BONDE OG INDUSTRIARBEIDER

Kvinnherad har mykje såvel av industri som jordbruk. Korleis er tilhøvet mellom arbeidrarar og bønder her i kommunen, spør me.

Eg trur Kvinnherad står i ei særstilling i denne samanheng, uttaler Ivar Vaage. Det at så mange småbrukarar har teke seg arbeid i industrien og i bygg og anlegg, får innverknad på deira haldning og tenkemåte. Det fører arbeidrar og småbønder nærare kvarandre, det legg grunnlaget for ein verkeleg allianse mellom desse laga på landsbygda.

Det er svært få småbruk som er fråflytta her i Kvinnherad, det heng saman med det tilhøvet som alt er nemnd, det gode tilbudd på arbeid attåt gardsbruket. Talet på kombinasjonsbruk, eller på halvproletarar kan vi seie, er relativt høgt her i bygda. Småbruket vert dreven av mannen sjølv eller av kone og born. Småbruket blir bustad for ein industriarbeidar eller bygningsmann. Eg meiner dette tilhøvet er positivt frå eit politisk og sosialt syn.

VI MÅ ORGANISERE OSS

Du er nyvalgt formann i Bondelaget her i bygda, korleis ser du på spørsmålet om bøndenes faglige organisering og tilhøvet til dei to bondeorganisasjonane?

Ja, fyrst vil eg få seia nokre ord om tilhøva her i Kvinnherad. Det er i Kvinnherad 7 lokallag av Norges Bondelag. Det laget eg er formann for, Husnes/Utåker Bondelag, har 30 medlemmar. Små og mellomstore bønder utgjør fleirtalet i laga her. Ei tid etter krigen var det eit småbruk i ei bygd lengre inne i fjorden, i Kvinnherad. Men småbrukarlaget var så nære knytt til Arbeidarpartiet og den politikk Arbeidarpartiet førte i jordbruks-samanheng, at det vann ikkje fram. Det heile vart eit kort blaff.

Bøndene her i Kvinnherad ser på Bondelaget som bøndenes faglege organisasjon.

Ser alle småbrukarane på Bondelaget på same måten?

Nei, svarar Ivar Vaage, eg er kjend med at småbrukarar ikkje på vilkår vil gå med i Bondelaget avdi dei meiner at storbøndene har makta i Norges Bondelag og at Bondelaget ber eit stort ansvar for raseringa av dei små bruka i åra etter krigen. Og det er sant nok.

Men langt fleire småbrukarar er med i Bondelaget enn i Småbrukarlaget. Bondelaget har 60—70 000 medlemmar, dei fleste småbrukarar. Småbrukarlaget har bare omlag 5000 medlemmar. Småbrukarlaget har vore for sterkt knytt til DNA, ført ein feil politikk, difor er så få med.

Jordbrukspolitikken etter krigen tente dei store, men raserte dei mindre bruka. Bondelaget støtta dette aktivt. Og Småbrukarlaget var ikkje betre.

Ivar Sunde, formann i Husnes Utåker Bondelag.

Frå Husnes/Utåker.

står for i hovudsak den same politikken. Det har ikkje ført ein betre politikk for dei små bruka. Ut frå dette meiner eg det må vera rett av progressive bønder å arbeida i begge organisasjonane, for å kjempe for dei små bruka sine interessar. Her i Kvinnherad finns det knapt bonde- og småbrukarlag, og for meg er det difor heilt naturleg å ta del i bondelagets arbeid.

Kan bøndene berre forhandle seg til ein betre jordbrukspolitikk?

Nei, det var ikkje forhandlarane våre sin dugleik som ga eit skifte i jordbrukspolitikken for nokre år sidan. Det var Hitraaksjonen sin verknad, den var heilt avgjerande for utviklinga, sluttar Ivar Vaage.

Krava frå Husnes Bondelag:

«Me vil oppmoda alle om å ta avstand frå freistnader på å setja bønder og arbeidrar opp mot kvarandre i det komande lønnsoppgjeret. Dei aller fleste bønder er underbetalt i høve til ein industriarbeidar, me har lengre arbeidstid og kortare ferie. Krava me reiser er difor rettkomme. Me oppmodar difor fagrørsla og alle arbeidrar til å stø oss.

Me kan ikkje godta ein politikk som medfører at tillegg til bøndene gjer at andre grupper får det verre. Staten må syta for at byrdene av jordbruksoppgjeret ikkje blir velta over på lønnstakarane.

Me oppmodar og bonderørsla om å stø arbeidarane når dei reiser rettkomme krav, t.d. om høgare løn ved det komande oppgjeret. Dersom ikkje lønnstakarane får tillegg til våren, vil etter alt å døma også store grupper bønder koma i same situasjon.

Bønder og arbeidrar har difor sams interessar i denne saka.

1. Inntektsutvikling.
Det må gjevast eit generelt tillegg på 15 000 kroner pr. årsverk. I tillegg full kompensasjon for lønsgluinga i industrien, o.å. for det etterlepet jordbruket har fått i den overande avtaleperioden, for lønnsauken og for event. prisauke på kraftfor.

Opptrappinga med sikte på jamstelling med industriarbeidarane må halda fram. Det må gjevast eit generelt opptrappingstillegg på 10 000 kroner pr. årsverk.

2. Fordeling.
Fordelinga bør følgja desse retningslinene:
— meir til små bruk enn til dei store.
— auka sjølvberging, særleg au-

ka kornproduksjon for dermed også dempa produksjonspresset på andre område.

— same arbeidsbetaling for alle produksjonar i jordbruket.

Mjølk.

Del fyrste 20 000 kg levert grunnpris = 50 øre/kg. Neste 30 000 kg: grunnpris = 30 øre/kg. Over 50 000 kg grunnpris. Producentar som ligg over landsmedel pr. ku får berre grunnpris for den mjølkemengda som ligg over medel.

Kjøtt

Storfe 3,00 kr/kg, sau 4 kr/kg, ull 1,50 kr/kg, hest 9 kr/kg.

Korn.

Kvantumsavgrensa pristillegg t.d. for dei fyrste 15 tonn. Distriktstillegg for dei delar av landet som har vanskelege produksjonsvilkår.

3. Sosiale krav.

4 vekers ferie. Dagsatsane opp til kr. 300.

Likt avløyssartilskott til alle mellom 1—3 årsverk på 20 000 kroner. Nedtrapping frå 1—½ årsverk. Øvre grense 3 årsverk.

4. Kvinnekrav

Full yrkesstatus til bondekvinna! Dvs. rett til sjukepengar, barselpermisjon med full løn som andre yrkeskvinner osb.

5. Andre krav.

— Tilskott til all grovforproduksjon.

— Inga auke av renta i Landbruksbanken.

— Statleg kontroll med fortensning i produksjonsmiddelbransjen.

— Rett til fortidspensjonering ved 60 år utan tap av pensjonsrettar.

6. Modellbruk.

Det må leggast særleg vekt på å få modellbruka representative på alle område for alle bruk, t.d. når det gjeld storleik, arbeidsinnsats, produksjonstilhøve o.l.»

Aluminiumverket på Husnes har overtatt mange frå jordbruket i distriktet.

Krava til jordbruksoppgjøret: Småbøndene faller utafør

Norsk Bonde og Småbrukarlag og Norges Bondeag har lagt fram et rammekrav til jordbruksoppgjøret på i alt 1028 millioner kroner. I tillegg kommer 522 millioner som skal dekke 90 prosent kompensasjon av pristigninga på driftsmidler, og 382 millioner til utbygging av ferieordninga. Staten kommer med sitt tilbud rett etter påske.

Opptappingskravet er på 300 millioner. Det gir omkring 2 700 kroner pr. årsverk, eller rundt 1,30 pr. time. Nå er det bare ramma til krava som er offentliggjort. Vi veit ingen ting om hva slags fordeling disse krava vil få, og hvilke produksjoner som skal få hva. Men vi kan i hvert fall slå fast at opptappingsstillegget ikke dekker krava fra de små brukerne.

I forrige nummeret av Sigden presenterte vi utkastet til modellbruka. Disse bruka skal nyttes i samband med dette oppgjøret. Nå viser ei oversikt fra budsjettneimda at inntekta på disse bruka varierte mellom 51 000 og 68 000 i fjor, alt etter hva slags type det dreier seg om. Bondeag og Småbrukarlag

get har bygd opptappingsstillegget på disse modellene. Men poenget er at disse bruka er mye større og gir mye større inntekt enn et gjennomsnittsbruk. Dette rammer småbrukerne og småbøndene, de får ingen nytte av denne «opptappinga».

De øvrige krava fra jordbruket ligger helt i tråd med krava fra LO. Og når vi veit at disse krava gir lønnsnedslag for store grupper fagorganiserte, skjønner en fort at her har toppene i Bondeag og Småbrukarlaget spilt på parti med regjeringa når det gjelder å presse ned inntektene til vanlige bønder. I tillegg er det en forutsetning at krava fra jordbruket skal justeres ytterligere ned, etter som forhandlingene mellom LO og NAF utvikler seg ned. Altså ytterligere lønnsnedslag. Sigden skal komme tilbake med en grundig artikkel om jordbruksoppgjøret i neste nummer. Men vi kan slå fast konklusjonen alt nå: Disse krava dekker ikke småbøndene sine interesser, og resultatet av de videre justeringene og forhandlingene vil gjøre det enda mindre!

Fra matmangel til riseksportør på to år: STOR FRAMGANG FOR LANDBRUKET I KAMPUCHEA

I 1975 kasta folket i Kampuchea ut USA-styrkene som var i landet, kvitta seg med quislingen Lon Nol, og oppretta folkedemokratiet Demokratisk Kampuchea. Da var landet krigsherja etter mangeårig terrorbombing og terrorangrep fra USA- og Lon Nol styrker. Alle ville vel trodd at det ville ta lang tid før en kunne få noen særlig jordbruksproduksjon med et slikt utgangspunkt. Men folket i Kampuchea ville noe annet. I 1977, bare to år etter frigjøringa, eksporterte landet ris!

ET LAND AV BØNDER

90 prosent av befolkninga i Kampuchea er bønder. Før frigjøringa måtte de betale ågerleie til overklassen, eller de var sterkt forgjelda dersom de hadde sin «egen» åkerlapp. Jordbruket var dårlig utvikla, avlingene

små og redskapen gammeldags. Omtrent alt som blei produsert, blei konsumert av bøndene sjøl. Til tross for at den overveldende majoriteten var sysselsatt i landbruket, stod jordbruksproduksjonen bare for 13 prosent av landets bruttonasjonalprodukt i 1969.

I de frigjorte områdene blei det lagt stor vekt på å ivareta interessene til fattigbøndene. Til tross for terrorbombing blei det gjort store framganger for jordbruket i disse områdene allerede i 1974, mens Lon Nol ennå klamra seg til makta i Phnom Penh. Vatningsanlegg blei bygd, og en begynte å høste tre avlinger der en før hadde høsta to.

KOLLEKTIVBRUKA

En forutsetning for framgangen i jordbruket, var kollektivbruka. Slike bruk begynte å utvikle seg allerede i 1973, og

straks etter frigjøringa 17. april 1975 skjøt opprettinga av kollektivbruk fart for alvor.

Oppretting av kollektivbruka betydde et enormt framsteg for bøndene i Kampuchea. De fikk for første gang retten til å bestemme over produksjonsmidla. De fikk mulighet til å bedre sine egne levekår, fordi innsatsen ikke lenger forsvant til overklassen og de utenlandske koloniherrane. Bøndene gikk sammen om å bygge diker og damanlegg, de fikk nye og forbedra redskaper osv. Slik var det mulig å brødfø hele befolkninga allerede frigjøringsåret, og det til tross for at flyktningene i Phnom Penh utgjorde hele to millioner.

Mao Tsetung om samdrift under sosialismen

Hvordan er det mulig for et krigsherja land som Kampuchea å få jordbruksproduksjonen i sving, og enda bli eksportør av ris på to år? Mye av svaret ligger i kollektiviseringa av jordbruket, som gjør det mye lettere å drive jorda. Produksjonen øker, maskiner blir bedre utnyttat, og de sosiale kårer til bøndene blir mye bedre. Fra artikkelen «To taler om gjensidig hjelp og kooperasjon i landbruket» av Mao Tsetung (Verker i utvalg bind 5, side 136 Oktober) har vi henta noen sitater som forteller noe om hvorfor det er viktig å kollektivisere jordbruket under sosialismen.

Løsninga er å danne kooperativer. Laga for gjensidig hjelp er ikke i seg sjøl nok til å få bøndene til å slutte med å selge jorda si, bare kooperativer, helst store kooperativer, kan gjøre det. I tillegg kan store kooperativer gjøre det unødvendig for noen bønder å leie bort jord, for et stort kooperativ med ett eller to hundre husholdninger kan løse problemet ved å ta opphusstander med enker, foreldreløse og andre som ikke blir forsørga. Spørsmålet om små kooperativer også kan ta inn noen må undersøkes. Laga for gjensidig hjelp bør også hjelpe enker, foreldreløse og

andre som ikke blir forsørga. Hvis dere ikke kan starte et stort kooperativ, prøv med et mellomstort et, hvis dere ikke kan starte et mellomstort kooperativ, prøv med et lite et.

Når vi utvikler kooperativer bør vi stri for kvantitet, kvalitet og sparsomhet. Med sparsomhet mener vi å ikke mislykkes, å mislykkes er å kaste bort kreftene til bøndene, med tap både politisk og i kornproduksjonen som det dårlige sluttresultatet. Vårt endelige mål er å produsere mer korn, mer bomull, grønnsaker,

sukkerør, osv. Det vil ikke være noen utveg hvis ikke kornproduksjonen blir økt, verken staten eller folket vil ha fordel av det.

Det vil heller ikke være noen utveg om det ikke blir dyrka mer grønnsaker i forstedene, verken staten eller folket vil ha fordel av det. Fordi utkantsdistriktene rundt byene har fruktbar jord og flate jordbruksområder, og hva mer er, er i offentlig eie, kan store kooperativer startes der først. Sjølsagt må arbeidet være svært nitidig og det er enda mindre plass for slurv, for det å dyrke grønnsaker er annerledes enn å dyrke korn. Vi må starte foregangskooperativer og vakte oss for å rykke forhast fram.

Det er også store motsigelser mellom tilbud og etterspørsel når det gjelder korn og bomull, og andre vil snart dukke opp når det gjelder kjøtt, fett og matolje. Etterspørselen vokser raskt og vi kan ikke tilfredsstille den.

For å løse motsigelsen mel-

Sosialiseringa av landbruket har gitt stor framgang for bøndene i Kina.

lom tilbud og etterspørsel er det nødvendig å løse motsigelsen mellom eiendomsforholda og produktivkreftene. Bør eiendommen være individuell eller kollektiv? Kapitalistiske eiendomsforhold eller sosialistiske eiendomsforhold?

Overflod av varer og produksjonsforholda under systemet med enkeltleie er helt uforenlig med hverandre. Det må bli en overgang fra enkeltleie til felleseie, til sosialisme. Det fins kooperativer

på et lavt nivå, hvor hver skyter inn og eier sitt jordstykke, og det fins framskredne kooperativer hvor jorda eies i fellesskap, dvs. av kooperativet.

Folkene på Afrikas Horn vil gi Sovjet et alvorlig nederlag

Kva har 11 000 kubanske soldatar i Etiopia å gjere? Enn bortimot 2 000 sovjetiske «rådgjevarar», med tre framstående generalar i spissen? Kvifor dei enorme våpenleveransane frå Sovjet til Mengistu-regimet i Etiopia?

Dette er spørsmål fleire og fleire stiller seg. I forrige nummeret av Sigden hadde vi ein artikkel om den sigerrike kampen i Eritrea for å kaste ut den etiopiske kolonimakta. Men striden på Afrikas Horn gjeld mykje meir enn Eritrea. I denne artikkelen vil vi syne det. Og nå du har lest han, skjønar du sikkert kvifor Sovjet sin opptreden på det afrikanske hornet har rive vekk sløret frå auga på mange når det gjeld Sovjet-regimet sin karakter. Og at det for tusenvis av progressive berre har stadfest det dei allereie var klar over: Sovjet er i dag eit fascistisk diktatur, ein stat på vill jakt etter verdsherredøme.

Det eritreiske folket har stadig framgang i fri gjering av landet sitt. Her styrkar frå EPLF.

Gigantleveranser av våpen frå Sovjet

Verdien av de enorme våpenleveransene fra Sovjet nærmer seg raskt 5 milliarder kroner. Hittil har Bresjnev levert om lag 500 stridsvogner av ulike typer, 50 jagerfly og enorme mengder handvåpen, raketter, kommunikasjonsutstyr osv. Disse leveransene er kommet i stand etter Mengistus første besøk i Moskva i mai 1977. Dette er såvidt vi veit de største våpenleveransene fra Sovjet til et land utafor Øst-Europa. De overgår f.eks. langt det utstyret som blei levert til koloni-

krigen Sovjet og Cuba førte i Angola. Utstyret er også for en stor del mer moderne.

Mens USA var militærjuntaen sin største våpenleverandør i de første åra etter militærkuppet, har Sovjet altså nå tatt over. Israel støtta Haile Selassie mens han var på keiserstolen i Addis Abeba, og trappa opp våpenleveransene etter militærkuppet.

SOLDATER

Men det er ikke bare våpen Sovjet har forsynt Mengistu-

regimet med. 11 000 cubanske soldater er i Etiopia, bortimot 2 000 russiske rådgivere. Tre framstående russiske generaler leder de etiopiske styrkenes krigføring. Oppå det hele kommer et par tusen eksperter på tortur, kommunikasjon, transport osv., som er fløyet inn fra Sovjets vasallstater i Øst-Europa.

Med andre ord: Sovjet er villig til ubegrensede leveranser av personell og våpen for å sikre kontrollen over Afrikas Horn.

Det er Sovjet som fører krig på Afrikas Horn. Uten landet si massive militærstøtte hadde fascist juntaen i Etiopia falt for lenge sia. Bildet viser Mengistu og Bresjnev under det siste møtet i Moskva.

KVA SKJEDDE I ETIOPIA?

Etiopia spelar ein nøkkelrolle i striden på Afrikas Horn. Før var landet ein av dei næraste allierte til USA i dette området, i dag ein reiskap for Sovjet sine ville planar.

Bakgrunnen for dette skiftet når det gjeld tilknytning til imperialismaktane finn vi i avsettinga av keiser Haile Selassie i 1974. Selassie var ein føydal keisar som undertrykte det etiopiske folket hardt og brutalt. Etter hungerskatastrofa i 1973 byrja bøndene ta jorda frå føydalherrane og fordele ho blant fattigbøndene. Det braut ut streikar over heile Etiopia, og alle forstod at den USA-støtta keisaren stod for fall.

MENGISTU TAR OVER

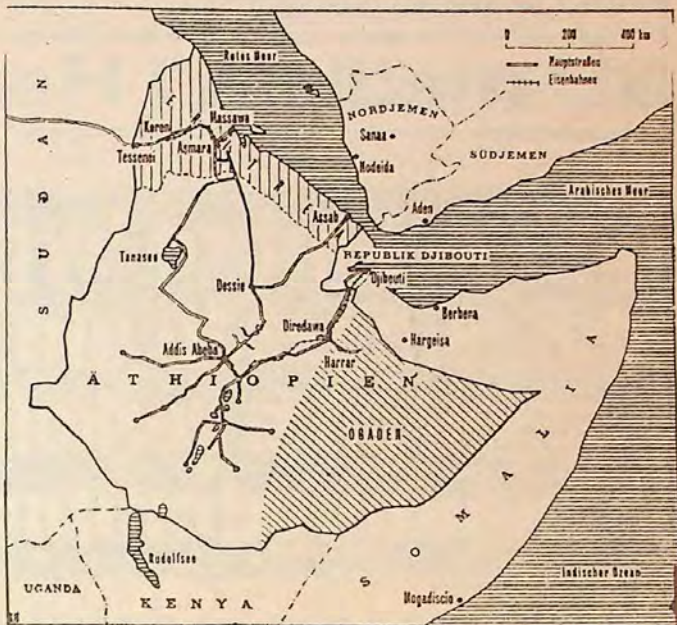
Inn på scena kom militæret, gjennom det provisoriske militære administrasjonsrådet (Dergen). Leiaren der vart seinare på året (november 1974) henretta. Den nye leiaren leid same skjebnen i fjor, da oberst Mengistu Haile Mariam gjorde statskupp.

I og med at Mengistu kallar seg «marxist-leninist», var det folket som kom til makta ved dette statskuppet? Nei, Mengistu representerer den Sovjetvenlege fløya i det etiopiske borgarskapet. Politikken hans er den same som keisaren sin: Undertrykking av folket gjennom terror og vald, og ei fortsetting av kolonipolitikken. «Marxismen» skal berre tene til å narre massane.

IKKJE EIN NASJON — MEN FLEIRE

Etiopia er ikkje ein nasjon, men fleire. Grensene i dette landet er eit resultat av kolonitida: Det var dei gamle kolonimaktene som trakk opp grensene i Afrika. I Ogaden i det sør-austlege Etiopia er det til dømes eit fleirtal somaliere. Eritrea vart tvunga inn i ein føderasjon med Etiopia i 1951.

Føydalregimet til Haile Selassie dreiv ei beinhard undertrykking av dei nasjonale minoritetane. Denne lina er meir enn fulgt opp av Mengistu-regimet. Den auka undertrykkinga har gitt auka motstand som resultat: I alt kjemper om lag 8 frigjeringsrørslar, som står på ulik ideologisk grunn, og kjem frå ulike delar av det etiopiske stor-riket, mot junta-styrkane til Mengistu.

Kartet: Det afrikanske hornet. Sovjet er i dag i krig mot den eritreiske frigjeringsrørsla, som har kontroll over heile Eritrea, sett bort frå fire byer. Vidare mot den vest-somaliske frigjeringsrørsla WSLF i Ogaden, som vert støt-

ta av Somalia. (Fleirtalet i Ogaden er somaliere.)

Av kartet ser ein kor viktig dette området er strategisk, både når det gjeld å kontrollere innseilinga til Suez og ut i Raudehavet.

Kva vil Sovjet på Afrikas Horn?

Kva ønskjer Sovjet å oppnå med innsatsen i Etiopia? Sjå på kartet, så finn du svaret. Afrikas Horn er ein innfallspurt til det sørlige Europa. Den som kontrollerer Hornet, kontrollerer Suezkanalen. Og han har kort veg til oljekjeldene i midt-Austen, kjelder som vil vere livsviktig å kontrollere i ein framtidig krig. Det er denne krigen Sovjet førebud med «småkrigen» på Afrikas Horn. Nett som Italia førebudde den andre verdskrigen med invasjonen i Etiopia i 1936, førebud Sovjet no den tredje verdskrigen. Det er det langsiktige målet, draumen om å kontrollere verda, som er drivkrafta for Sovjet.

BASAR OG HEGEMONI

Sovjet ønskjer basar på Afrikas Horn. Da Bresjnev vart sparka ut av Somalia i fjor, miste han dei to marinebasane Berbera og Kismayu. Desse freister sosialimperialistane no å gjenerobre. Særleg viktig er dette fordi Sovjet mista basen i Alexandria på den motsatte enden av Suezkanalen då dei vart sparka ut av Egypt.

Sovjet vil knuse frigjeringsrørsla i Eritrea, og vil tvinge Somalia i kne avdi landet var så «frekt» å vise Bresjnev den kalde skuldra.

Sovjet ønskjer kontroll over oljeproduksjonen i Midt-Austen, særleg med tanke på ein framtidig verdskrig.

SOVJET SIN KRIG

Det er rett å seie at det er Sov-

jet som fører krigen på Afrikas Horn. Mengistu-regimet berre stiller menneskeføda til rådvelde for sosialimperialistane. Soldatar som har synt seg lite brukelege, avdi dei ikkje har noko ønske om å ta del i denne reaksjonære krigen. Utan dei sovjetiske våpna, utan dei sovjetiske rådgjevarane til å leie kampene, og utan dei 11 000 kubanske soldatane, som utgjer kjerna i krigsmaskineriet til Sovjet og Mengistu, ville regimet i Addis Abeba ha falt for lenge sia, og frigjeringsrørslene oppnådd full siger.

MOT SITT STØRSTE NEDERLAG

Men frigjeringsrørsla i Eritrea er på stadig frammarsj. Afrikas Horn er i ferd med å bli Sovjets Vietnam. I dette området går sosialimperialismen mot

sitt hittil største nederlag. Slått med våpen produsert i Sovjet og erobra av frigjeringsstyrkene. Draumen om verdsherredøme byrjar å få sterke islett av mærritt for Bresjnev no.

Terroren i Etiopia

Fascistregimet til Mengistu held seg ved makta ved hjelp av terror. Folk vert henretta utan rettergang, skutt ned på gata på berre mistanke. Bondehæren, som Mengistu fresitar reise for å kjempe mot den eritreiske frigjeringsrørsla, er samanskaka ved hjelp av vald og terror.

Terroren rettar seg særleg mot folk som vert mistenkt for å tilhøyre Det etiopiske folkets revolusjonære parti (EPRP). Denne organisasjonen hevdar å stå på marxismen-leninismen sin grunn.

Terrormetodane vert ope innrømme av representantar for regjeringa i Addis Abeba. Ved fleire høve har tentestemenn derfrå snakka om at terror er naudsynt og riktig.

Fra landsstemnet til Bygdeungdomslaget.

BU-medlem i Hedmark:

«Vi må gjere bygdeungdomslaget til ein organisasjon som verkeleg tener bygdeungdommen»

— Først opnar vi med nokre allsongar. Dei er gjerne henta frå sangboka til NBU (Noregs Bondeungdomslag). Derneft vert det gjerne eit foredrag om eit eller anna emne, alt frå forureining til utsjånaden på norske bunadar. Resten av kvelden går så med til ei eller anna kunnskapstevling, lagsavisa, bevertning og ein svingom til slutt. Maten er oftast eit resultat av ei tevling som har vore før på dagen, t.d. ostestevling eller tevling i pynting av bløtkaker.

Det er Per som fortel dette om innhaldet på møta i det lokale BU-laget. Per som går siste året på yrkesskolen, er medlem av eit BU-lag i Hedmark. Laget har om lag 100 medlemmer, og av dei har om lag halvparten bakgrunnen sin i landbruket.

BU-laget er, sett bort frå idrettslaget, den einaste organisasjonen som rettar seg særleg inn på ungdommen i denne bygda. Difor er og ein stor del av dei mellom 15 og 22 år medlem i laget. Vi spurte Per om kva slags folk som er medlem.

MEST FOLK MED BAKGRUNN I LANDBRUKET

— Det er nå mest folk som kjem frå gard. I alle fall viss du ser på dei som tek del i møta. Mange av dei som ikkje har bak-

grunnen sin i landbruket er det vi kallar festmedlem, dvs. dei vert medlem for å få kome på festane laget og nabolaga held.

— Men kvifor er det så få med annan bakgrunn enn landbruket?

— Det må vel vere fordi BU er så opptekne av jordbruket. På mange vis fungerer det som ein yrkesorganisasjon for ungdom, dels ved at han tek opp spørsmål knytta til landbruket, og dels ved at NBU jo er knytta til bondelaget.

Eg meiner det er riktig å vende om på denne praksisen. Der som NBU skal bli ein organisasjon for all bygdeungdom, nyttar det ikkje å berre drive med landbruket. Då må ein jo ta opp slike ting som fritidstilhøva for ungdommen, kampen for ein stad å vere, betre bussamband osv.

I det heile meiner eg denne snevre jordbruksinnrettinga rir NBU som ei mare. Han hindrar organisasjonen sin vekst. Dessutan fungerer ho reaksjonært fordi han berre tek opp korleis ein mjølk, aldri om kven som tener på at du gjer det.

MEIR SAMFUNNS-ORIENTERT

— Men Bygdeungdomslaget har vel vorte meir merksam på at det skjer ting utafor skigarden i dei siste?

— Ja, det er nok rett. T.d. foregår det nå ei brei rørsle for å trekke NBU ut av den internasjonale organisasjonen for traktørpøylarar, avdi rasistane i Sør-Afrika og Rhodesia tek del i verdsmeisterskapen. Ein har så vidt byrja kikke på avfolkninga og kven som står bak den, mange lag har tatt opp kraftutbyggingsaker og protestert mot dei, og det har reist seg ein diskusjon om dagheimar på bygda.

I det heile trur eg det er rett å seie at NBU er påverka av den «grøne» lina som du finn i t.d. Senterungdommen og Unge Venstre. Og samanlikna med den tidlegare praksisen med å halde kjøft om alt som ikkje had-

Fakta om NBU

Organisatorisk tilknytta Bondelaget. Godt og vel 15 000 medlemmer fordelt på 150 lokallag. Fylkeslag i alle fylka utanom Finnmark. Utgir medlemsavisa NBU-nytt.

NBU held kvart år landsstemne der det plar vere omlag 3 000 deltakarar. På desse landstemna vert det avvikla Noregsmeisterskap i ei rad tevlingar, som t.d. saum og eksteriørdømming av ku.

NBU seier seg å vere ein organisasjon for bygdeungdom, men arbeidet synar at organisasjonen fyrst og framst er ein organisasjon for ungdom med bakgrunn i landbruket. Sjølv om denne slagsida har retta seg noko dei siste åra.

NBU er ein av dei viktigaste oppalingsinstitusjonane for framtidige toppfolk i Bondelaget.

de med mjølk og mekanikk å gjere, er jo dette eit lite framsteg. Men enno er det langt att før NBU har brote med den snevre innrettinga og den passiviserande praksisen sin.

TILKNYTTA BONDELAGET

— NBU er tilknytta Bondelaget, merker dykk det ute i lokallaga?

— Det er ikkje fritt. Bondelaget er jo representert i styret i NBU og gjer si innflytting gjeldande der. Dette merker vi t.d. i den samyrkediskusjonen vi skal ha no. Ute i laga er det stor skepsis mot måten landbrukssamyrket fungerer. Dette har NBU-leinga funne ut at må rettast opp med eit studieopplegg om samyrke, eit opplegg som har vorte ei rein propagandaforestilling for Landbrukets Sentralforbund. Eg kan vanskeleg tenkje meg at Bondelaget ikkje har ein finger med der.

Dessutan er det slik at toppverv i NBU har synt seg som eit godt springbrett for vidare karriere i Bondelaget.

VEKK MED ALKOHOLEN!

— NBU og alkohol er for mange identiske omgrep?

— Ikkje utan grunn, skulle eg

GRENDEVISUR OG DANSELÅT:

God plate av Geirr Lystrup

«Grendervisur og dancelåt» God LP — plate fra Geirr Lystrup.

De fleste viseplatene som kommer ut er samlinger av visetekster uten noen innbyrdes sammenheng. Geirr Lystrup og vennene hans har på denne plata laga en varm og fin samtidsskildding av ei lita grend i utkanten av Norge, både formen (musikken) og innholdet eller teksten, hengersammen.

Med dette viser Geirr Lystrup oss at det går an å forene det beste i den tradisjonelle norske folkemusikken, med tekster som forteller om hvordan ting står, og kanskje hva man bør gjøre med det.

På plata møter vi grendesamfunnet på sotteseng, med nedlagte bruk, telefonautomatisering, skolesentralisering og pendling. Men vi møter også motstanden mot alt dette. Mot raseringa stiller Lystrup opp samholdet og enheten i bygda.

Visa «Skulestreiken» forteller om at folk krever skolen sin tilbake og går til streik, og visa «Olav Post» forteller om at alle skreiv seg på underskriftslista og sørga for at ruta til han Ola Postikke vart nedlagt.

Musikken på plata er bra. Mye av den er skikkelig dansemusikk, og lover godt for utviklinga av spellmannsmusikken i landet vårt.

Plata har en svakhet. Den gjenspeiler i alt for liten grad ungdommen og kulturen deres i bygda. Eller er det sånn at den musikken ungdommen liker og bruker, slik som rocken, ikke kan forenes med folkemusikktradisjonene våre? Jeg mener det er mulig og nødvendig, både for å skape en folkemusikk som hører tida vår til, og for å bekjempe kommersialiseringa av musikken.

Med plata følger teksthefte med gitar-besifring.

MAI 7708

O.T.

Ulike tevlingar er ein viktig del av arbeidet til NBU.

NBU må trekkje seg frå WPU, ein organisasjon som i praksis står rasistane Vorster og Smith.

BUREISERE I TRYSL:

Knut og Liv Sæbø overtok bruket Brattland for to år sia. Brattland er et bureisingsbruk påbegynt i 1963. Bureisinga blei projektert og delvis gjennomført av Ny Jord, som har stått for planlegging av flere bureisinger i samme grenda.

I dag hører 37 da. dyrka mark til garden. Hele bruket er på 360 da. hvorav litt produktiv skau, som gir omlag 12 m³ virke i året. Grunnen er morene og myr og det meste av eienommen kan dyrkes. Dyrkinga er dyr pga.

mye stein og «aurhellån», et nesten ugjenomtrentelig skikt mellom overflata og undergrunnen.

Bruket ligger på 630 meter over havet. har fem mjølkekyr, kalver, høner og en hest. Det har 19 øres sonetillegg og 30 øre/kg i distrikts-tilllegg.

Det er investert omlag 350 000 i stedet, maskiner, redskaper og dyr. Den årlige rente- og avdragsbelastninga ligger i dag på omtrent 20 000, men vil stige til 35 000 i løpet av få år.

Sigden tok turen opp til N.Tør-råsen, for å høre hva slags forhold jordbruket har å stri med under de kår som hersker der, og hva slags forandringer som må til for at forholda skal bli brukbare.

Sigden: — Går det an å leve av fem mjølkekyr og 37 da. jord i dag?

Knut: — Nei, og enda værre er det når en som oss starter fra grunnen med fulle investeringer.

Sigden: — Hvorfor starta dere opp da?

Knut: — Både Liv og jeg er utdanna agronomer, og har alltid ment at det måtte være en plass for oss i jordbruket. Mange bruk legges ned og alle er jo enige om at jordbruket må styrkes, da trengs det også folk. På bruket her, så er produksjonsgrunnlaget for lite, men omtrent alt på eiendommen kan dyrkes opp. Vi har rydda 60 da. for krattskau og håper å komme igang med dyrking til sommeren.

Sigden: — Hvordan blir finansieringa av nydyrkinga ordna?

Knut: — Ja, det er et vrient spørsmål. Ny Jord har sagt seg villig til å ta dyrkinga for 3000 kr./da., uten grøfing og etterpelling. Dette er alt for dyrt! Det blir ytt et bidrag på 1800 kr pr. da. fra staten. pluss 400 kr pr da. fra kommunen. I tillegg krever Ny Jord at det skal stilles en bankgaranti for mellomlegget før arbeidet påbegynnes. For oss betyr det 50–60 000 kroner, og hvilken bank er villige til det på et bruk som vårt?

ARBEID I BYEN

Sigden: — Hva skal dere gjøre

da?

Liv: — Ja, nå i vinter har vi tatt oss arbeid i byen begge to, mens broren til Knut driver stedet. Men så har vi vært uheldige og mista tre mjølkekyr, og tre nye kosta 21 000 og da blir det jo ikke mye penger igjen.

Knut: — Jeg mener at staten skulle stå for dyrkinga av all jord. Vi skal forplikte oss til å drive den etter beste evne. Med 150 da. jord på gården så kunne vi leve av det og ha fullt fjes og nok arbeid.

Sigden: — Etter de nye regla for tilskott og lån til bruksutbygging, så er det satt et øvre «tak» for et bruk som deres både når det gjelder utvidelese av fjo-sel og forholdet mellom innkjøpt og sjølprodusert fôr. Hva betyr dette for dere?

Knut: — Det er ikke holdbart. Om dette bruket en gang i tida har fødd en familie, og fått tilskott etter det, så ser alle at utvidelse må til i dag om vi skal leve av det. Vi mener at det alt i alt kan dyrkes 250–300 da. her, og på grunn av høyden og undergrunnen vil det kunne gi forgrunnlag til omlag 20 mjølkekyr. Dette kommer vi til å trenge, og vi må gies skikkelig finansiell støtte til gjennomføringa.

Sigden: — Vi står foran et nytt jordbruksoppgjør, hva slags tiltak mener dere er nødvendig å få igjennom for å styrke jordbruket?

Knut: — De små bruka, og særlig utbyggingsbruka mangler kontante inntekter. Kvantumsavgrensna priser er vel og bra for å skille stor og liten, men den store får like mye i rede penger som den lille. Nei, det må til skikkelige direkte tilskott,

Beinhardt slit å rydde ny jord

som tar hensyn til forholda på det enkelte bruk, eller distrikt.

Liv: — Unge folk som oss må få mulighet til å ta opp att nedlagt jord og dyrke ny, med rimelig vederlag for arbeid. Når vi trøler døgnet rundt her oppe for en slikk og ingenting, så gjør vi nyttig arbeid for samfunnet og burde få betalt for det. Sjøl om det er nok arbeid til begge hele året på garden, så regner vi med å måtte jobbe ute hele vinteren i hvertfall fem år til.

JOBBERNE I SKOGEN MEKANISERES BORT

Sigden: — Hvorfor får dere ikke arbeid i nærheten, i skauen f.eks.

Liv: — Trysil kommune eier enorme skogdistrikter, og det blir hogd for lite. Men i stedet for å skape arbeidsplasser, så mekaniserer de bort 20 arbeidsplasser i vinter gjennom innkjøp av store moderne skogsmaskiner.

Sigden: Dere har ikke mye til overs for tanken på «kombinasjonsbruket» da?

Knut: — For det første blir drifta av bruket bare halvvegs, og for det andre så blir det ikke arbeid å få! Kombinasjonsbruk er et flott navn på moderne husmanns- og nedleggingsbruk.

Sigden: — Det er slått fast av stortinget at det skal foregå en inntektsutjamning mellom jord-

bruk og industri, hvordan ser dere på det?

Knut: Nei, det tror vi ikke mye på. Kanskje for de store bruka, men ikke for oss. Folk rundt her er også skeptiske til mulighetene for det.

Sigden: — Hva mener dere om Tor Halvorsens uttalelse om at også opptrappingstillegget må bort ved jordbruksoppgjøret for at inntektsoppgjøret skal kunne gjennomføres?

Knut: — Jeg mener at han forsøker å splitte. Ved jordbruks- og inntektsoppgjør, så må vi og arbeiderne stå sammen, vi har grunnleggende felles interesser. Dessuten så støtter en sånn uttalelse opp under det fakta at den beste måten å øke inntekta til gjennomsnittet av bønder på, er å nedlegge de små. Dette er vel også en forutsetning for den langsiktige jordbrukspolitikken til staten.

MED I SMÅBRUKARLAGET

Sigden: — Vi har to jordbruksorganisasjoner. Tjerner de interessene til bønder?

Knut: — Vi er med i småbrukarlaget, vi tilhører ikke bonde-laget. Men aktiviteten i laget vårt er skral, og ingen har noe særlig tro på at det betyr noe særlig hva vi mener. Men samtidig er det mye vi skulle ha gjort, og mye vi vil ha forandra på. Ofte tror jeg småbrukerne er for slitne til å drive organisasjonen sin.

Liv: — Det blir en ond sirkel: storbønder har tid til å drive fram interessene sine skikkelig, småbønder har ikke overskudd og får egentlig stadig dårligere muligheter.

Sigden: — Dere kjenner litt til

Traktoraksjonen i Solør/Odalen, og overtok sjøl en bruktimport-traktor ved kjøp av garden, hvordan ser dere på dette?

Knut: — Bruktimporten er skummel. Ingen garanti og ingen sikkerhet. Traktoren vår har kosta alt for mye. Men å kjøpe nytt er for dyrt. Avansen både på traktor og deler er rå. Å gå sammen om direkte ny-kjøp utenom forhandler er bra, men det blir sikkert problemer med å få forhandlere og verksteder til å utføre reparasjoner.

Sigden: — Tilslutt: hva mener dere skal danne grunnlaget for de krav som skal stilles ved jordbruksoppgjøret.

Knut: — Grunnlaget må være økt sjøberging; gjenvinning av nedlagte bruk, og økt nydyrking. Vi må bli betalt for det nødvendige og nyttige arbeidet vi utfører, og ikke utifra mengden vi produserer. Jobber vi et årsverk så skal vi bli skikkelig betalt for ett årsverk. Hadde jeg brukt årsverket mitt på en storgård på Stange hadde jeg kanskje produsert fem ganger så mye som her. Men det er arbeidet mitt jeg skal ha betaling for, ikke produksjonsforholda. Så får heller staten sørge for at produksjonsforholda for bruk som vårt blir brukbare.

Liv: — Forholda for dem som driver bureising er spesielle. Sann som det er nå, må en ha nokså mye penger i bakhandla for å klare en bureising. I tillegg vil arbeidspresset både for mann og kjerring bli urimelig stort i en årrekke. Vi jobber utafør bruket om vinteren, og døgnet rundt og på skift i sommerhalvåret. Dette arbeidet må man kunne leve av.

Levekår?!

Det kviner i saga — ny gran over ende
Du retter på ryggen, sliten og trøtt
Tenkjer på kaffe og brødblinds kan hende:
«At det ska vara så bikkjekaldt støtt!»

Gløm kulda, gløm stive fingrer og støvler
I dag skal du sleppe ta matdåsen opp
Det er faktisk sant, tru itte jeg vrøvler
Det trengs itte mat for å mette en kropp!

Som sagt, det er sletts itte mat som du mangle
når farmene skrik og magan er tom
Nei, luftmangel er grunn tel du går der og hangle!
og synes at beina står aldeles bom

Bli itte sint: Je står itte bak salget
ta slike ideer og tullele fjås.
Je har det fra sjølvste Løddenutvalget.
det er der døm har satt fast hjernen i lås.

Døm sier du har det bra som du har det —
fleksibel arbeidstid, fresk luft og hus
Fra lønnsklasse førti er det skriftlig bekrefte:
Småbønder er itte fattige lus!

Ja visst — døm bør kjeppjagas, settes i arbe
alle som lever på arbeidsfolks strev
og itte har anna i livet å gjøra
enn å stjele fra oss enda no'n kroner tel!

Bonderamp

Småbrukerkone og medlem av Kvinnefronten

Kvinnfolka står for en vesentlig del av både det produktive og reproduktive arbeidet i jordbruket. I perioden 71–72 nedla mannfolka 26 293 000 dagsverk og kvinnfolka 10 668 000 dagsverk i jordbruket. Da er arbeid i gardsskog og husarbeidet holdt utafor. Tar vi med disse områda, som jo begge er en nødvendig forutsetning for garden som produktiv enhet, så var talla henholdsvis 28 118 000 og 33.704 000 for mann- og kvinnfolka.

Jo mindre bruka er, jo større andel har kvinnfolka av det vanlige gardsarbeidet. Det er i dag ikke uvanlig at kvinnfolka driver garden mens mannen må dra langt avsted for å arbeide. Til tross for dette mangler kvinnfolka i jordbruket yrkesstatus.

Sigden har diskutert endel av disse spørsmåla med Reidun Hansen gardbruker og aktivt medlem av Kvinnefronten gjennom mange år.

Sigden: — Vi står foran et nytt jordbruksoppgjør. Mener du at det er spesielle krav som går på situasjonen til kvinnfolka som bør reises?

RH: — Det aller viktigste kravet som alle kvinnfolk på landsbygda, og ikke bare i jordbruket, må reise, er retten til arbeid.

Klarere enn mange andre plasser ser en i jordbruket hvordan kvinnfolka blir reservearbeidskraft og hvordan strukturrasjonaliseringa på landsbygda skaper vanskelige forhold for alle kvinnfolka som bor der.

Slik det er i dag, så må mannfolka ta seg arbeid utafor bruka. Kvinnfolka blir driven på garden, men har ingen yrkesmessige rettigheter så som mulighet til å samle pensjons- og sjukepengepoeng.

Sigden: — På hvilken måte

mener du at krava fra kvinnfolka i jordbruket kan forenes med interessene til alle kvinnene på landsbygda?

RH: — Jeg tror at undertrykkinga av kvinnfolk er spesielt hard i jordbruket og ellers på landsbygda, både av historiske grunner, men først og fremst fordi det ikke finnes arbeidsplasser for oss. Derfor må alle kvinnfolka stå sammen.

Vi forenes i denne grunnleggende interessen og derfra er veien kort til kampen for daghjem, sjølbestemt abort og andre særegne kvinnekrav.

Sigden: — Du har vært med i Kvinnefronten i mange år, men ville det ikke være bedre om kvinnfolka i jordbruket fagorganiserte seg, f.eks. i Småbrukarlaget?

RH: Jeg mener absolutt at alle kvinnfolk som jobber i jordbruket bør organisere seg der. Men de bør også jobbe i kvinnefronten. Tradisjonelt har kvinnfolka i Småbrukarlaget stått svakt faglig sett, de har for det

KVINNEFRONTEN KJEMPER OGSÅ FOR KVINNENE PÅ BYGDA!

Ein stor del av årsverka i landbruket vert utført av kvinner.

meste skjønne de sosiale sidene som kaffekoking og kakebaking til fester o.a. Dette tror jeg må endres radikalt.

Kvinnefronten er ingen fagorganisasjon. Den tar sikte på å forene de store massene av kvinner. Styrken vår f.eks. i forhold til kravet om daghjem, er helt avhengig av masseopplutninga om KF.

Sigden: — I den siste tida har folk som Tor Halvorsen, direktør Skånland i Norges Bank og deres likesinnede, gått hardt til felts mot opptrappinga av inn-

tektene i jordbruket, hva synes du om det?

RH: — Opptrappingstillegget er vedtatt, og bøndene kommer aldri til å gi opp kravet om ei levelig inntekt. Det er viktig å gå hardt ut mot dem som forsøker å skille interessene til arbeidsfolk fra interessene til de lavere laga på landsbygda. Det er veldig viktig å aktivt slåss for å forene krefter mot dem som utbytter oss alle. Jeg tror også her at Kvinnefronten er et uvurderlig redskap for å skape enhet mellom arbeidsfolk i by og bygd.

Sigden: — Er det vanskelig å få kvinnfolka på landsbygda interessert i Kvinnefronten?

RH: — På mange måter er det det. Kvinnfolka på de små bruka har alltid måttet slite tungt og stole på egne krefter. Bosetninga er ofte spredd og de enkelte bruka ligger ofte veldig sosialt isolert fra hverandre. Folk trefes mye sjeldnere enn før.

På den andre sida ser de ofte nøkternt på situasjonen sin, og er fort enige i f.eks. de krava jeg har nevnt før. Det vanskeligste er ofte å få dem til å tro at det

nytter å slåss.

Sigden: — Kort oppsummert, hva ser du som de viktigste krava for kvinnfolka på landsbygda i dag?

- Rett til arbeid for alle.
- Gratis daghjem til alle unga
- Utbygging av de små bruka, til skikkelige familiebruk.
- Full yrkesstatus for kvinnfolka i jordbruket.
- 6 mnd. svangerskapspermisjon m. full lønn.
- Skikkelig avløstjeneste for husarbeid.
- Sjølbestemt abort.

Over 21.000 i tog 8. mars

Feiringa av den internasjonale kvinnekampen 8. mars vart ein viktig framgang for kvinnerørsla. Over heile landet gikk kvinner frå ulike organisasjonar saman om å reise dei viktigaste kvinnekrava, ein ting som lovar godt for kvinnekampen frametter. Berre nokre stader, som t.d. i Oslo, klarte splittingsmakarar å trasse kravet frå grunnplanet om eitt tog.

Sentralt i 8. marsstoga stod sjølv sagt krava om Gratis dagheim til alle born, Vekk med porno, Sjølvvald abort nå og paroler om retten til arbeid. På mange mindre stader vart og bondekvinne sine krav markert, med parolar som: «Bondekvinner — krav rett til arbeid» og krav om yrkesstatus for bondekvinne.

Også på fleire landbrukskuler vart 8. mars fira. På Skjetlein i Trondelag var t.d. omlag halvparten av elevene ved skulen til stades på feiringa av dagen. Det var andre gongen den internasjonale kvinnekampen vart markert på skulen.

Frå 8. mars-tog i Trondheim.